

Sổ tay

Giáo dục giảm nhẹ rủi ro thiên tai

Dành cho giáo viên

Ấn phẩm này đã đăng ký với Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.

Địa chỉ liên lạc

SEEDS Asia

2-11-21-401 Okamoto, Higashi Nada-ku, Kobe 6580072 JAPAN

TEL: +81 78-766-9412

FAX: +81 78-766-9413

Email: rep@seedsasia.org

Lời tựa

Thay mặt Cơ quan hợp tác quốc tế Nhật Bản tại Việt Nam (JICA) tôi trân trọng gửi lời cảm ơn tới dự án “*Nâng cao năng lực cho các trường học quản lý rủi ro thiên tai dựa vào cộng đồng tại miền Trung Việt Nam*” thực hiện bởi tổ chức SEEDS Asia và trường Đại học Bách khoa Đà Nẵng và Sở Giáo dục & Đào tạo thành phố Đà Nẵng đã biên soạn và phát hành cuốn “*Sổ tay giáo dục giảm nhẹ rủi ro thiên tai dành cho giáo viên*” này.

JICA đã ưu tiên phát triển khái niệm về giảm nhẹ rủi ro thiên tai (Disaster Risk Reduction (DRR)) ở rất nhiều các quốc gia và đã hỗ trợ mạnh mẽ những nỗ lực nhằm giúp cộng đồng có khả năng phục hồi tốt hơn sau thiên tai, phù hợp với chiến lược về quản lý rủi ro thiên tai dựa vào cộng đồng trong khung hành động Hyogo 2005-2015: “*Xây dựng khả năng phục hồi của quốc gia và cộng đồng trước thiên tai*” tại hội nghị thế giới về giảm nhẹ thiên tai ở Kobe, Nhật Bản năm 2005.

Ở khu vực châu Á và Thái Bình Dương, những ảnh hưởng và thiệt hại do thiên tai đã gây nhiều tác động bất lợi cho kế hoạch phát triển bền vững. Ở Việt Nam, đặc biệt là ở khu vực miền Trung, một vùng thường xuyên chịu ảnh hưởng nặng nề của thiên tai và biến đổi khí hậu thì các biện pháp đối phó và giảm nhẹ rủi ro thiên tai càng trở nên cấp thiết.

Trước tình hình đó, JICA đã ưu tiên cho các hoạt động nâng cao năng lực giảm nhẹ rủi ro thiên tai ở khu vực này. Dự án thực hiện bởi tổ chức SEEDS Asia, trường Đại học Bách khoa cùng với sự phối hợp của Sở giáo dục & Đào tạo thành phố Đà Nẵng là một nỗ lực để tăng cường sức mạnh cho cộng đồng và trường học trong công việc đối phó với thiên tai thông qua các hoạt động giáo dục ở trường.

Hi vọng rằng, qua dự án này, công tác giáo dục ở trường học sẽ nhận được nhiều chú ý hơn với mục đích nâng cao nhận thức và kỹ năng cho học sinh và các cộng đồng xung quanh để giảm nhẹ rủi ro thiên tai. Chúng tôi mong muốn rằng, sản phẩm đầu ra của dự án sẽ được phân phát rộng rãi để phát triển “*văn hóa giảm nhẹ rủi ro thiên tai*” cho trẻ em.

Tôi trân trọng giới thiệu cuốn sổ tay này như một tài liệu bổ ích nhằm hướng dẫn giáo viên cách tiến hành các hoạt động giáo dục giảm nhẹ rủi ro thiên tai trong trường học.

Motonori TSUNO
Trưởng đại diện
JICA Việt Nam

(Nội dung nguyên bản bằng tiếng Anh, được dịch sang tiếng Việt bởi SEEDS Asia)

Hình ảnh minh họa hoạt động giáo dục giảm nhẹ rủi ro thiên tai
Trên : Sơ cấp cứu
Dưới : Vẽ tranh (Thực hành sơ cấp cứu)

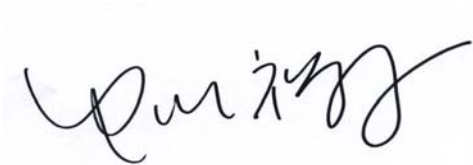
Lời nói đầu

Miền Trung Việt Nam là vùng thường xuyên bị ảnh hưởng bởi các loại thiên tai như bão và lũ lụt. Nhằm mục đích giảm thiểu rủi ro thiên tai cho các đối tượng dễ bị tổn thương, tổ chức SEEDS Asia cùng phối hợp với trường Đại học Bách khoa Đà Nẵng dưới sự tài trợ của Cơ quan hợp tác quốc tế Nhật Bản (JICA) đã tiến hành thực hiện dự án “*Nâng cao năng lực cho các trường học quản lý rủi ro thiên tai dựa vào cộng đồng tại miền Trung Việt Nam*” trên địa bàn quận Hải Châu, thành phố Đà Nẵng.

Học sinh là đối tượng dễ bị tổn thương do thiên tai vì thế nâng cao ý thức và năng lực giảm nhẹ rủi ro thiên tai cho các em là rất cần thiết. Trong khuôn khổ dự án, các hoạt động chính tập trung vào việc nâng cao năng lực cho giáo viên các trường để tiến hành công tác giáo dục giảm nhẹ thiên tai cho học sinh. Ngoài ra, các trường học mục tiêu còn được khuyến khích tham gia vào quá trình xây dựng kế hoạch quản lý rủi ro thiên tai dựa vào cộng đồng tại địa phương.

Ấn phẩm “*Sổ tay giảng dạy giảm nhẹ rủi ro thiên tai dành cho giáo viên*” này là kết quả sau khi chúng tôi thực hiện dự án ở 4 trường học ở địa bàn quận Hải Châu, thành phố Đà Nẵng. Kiến thức và kinh nghiệm của giáo viên và các cộng đồng dân cư ở xung quanh trường học đã được tổng hợp và lồng ghép vào nội dung của sổ tay. Hơn thế nữa, những người biên soạn cũng đã cẩn thận xem xét các yếu tố văn hóa và ngữ cảnh của địa phương cũng như các ý kiến đóng góp từ nhiều chuyên gia và đối tác của dự án trong quá trình thực hiện.

Chúng tôi trân trọng giới thiệu cuốn sổ tay này như là sản phẩm đầu ra của dự án và mong muốn rằng những người sử dụng cuốn sổ tay này, đặc biệt là giáo viên các trường học-những người cần có sự hướng dẫn để tiến hành các hoạt động giáo dục giảm nhẹ rủi ro thiên tai ở cấp tiểu học và trung học cơ sở, sẽ tìm thấy những chỉ dẫn thực tiễn và có ích. Hy vọng rằng nhờ vào cuốn sổ tay này, các giáo viên khi tiến hành các hoạt động giáo dục giảm thiểu rủi ro thiên tai có được sự tự tin cần thiết để chuẩn bị bài giảng trước giờ lên lớp và các bước tiến hành chương trình, nhằm mục đích tăng cường nhận thức của học sinh về các vấn đề liên quan đến thiên tai.

Yuko NAKAGAWA
Giám đốc điều hành
SEEDS Asia

Tiến sĩ Trần Văn Quang
Trưởng khoa Môi trường
Đại học Bách khoa Đà Nẵng

Hình ảnh minh họa hoạt động giáo dục giảm nhẹ rủi ro thiên tai
Trên trái : Khảo sát trường học và lập bản đồ / Trên phải : Khảo sát thực địa và lập bản đồ
Dưới trái : Làm bao cát / Dưới phải: Làm túi dụng cụ khẩn cấp

Thông điệp từ Sở Giáo dục và Đào tạo thành phố Đà Nẵng

Chúng tôi rất hài lòng với cuốn “*Sổ tay giáo dục giảm nhẹ rủi ro thiên tai dành cho giáo viên*” do tổ chức SEEDS Asia biên soạn với sự phối hợp của trường Đại học Bách khoa Đà Nẵng trong khuôn khổ dự án “*Xây dựng năng lực giảm nhẹ rủi ro thiên tai cho các trường học ở miền Trung Việt Nam*” tài trợ bởi cơ quan hợp tác quốc tế Nhật Bản (JICA). Thay mặt Sở Giáo dục & Đào tạo thành phố Đà Nẵng, tôi xin trân trọng gửi lời cảm ơn tới những người đã tham gia biên soạn cuốn sổ tay này.

Đà Nẵng là một thành phố nằm ở miền Trung Việt Nam, một trong những nơi có lượng mưa nhiều nhất trên cả nước. Trung bình hàng năm, Đà Nẵng thường phải gánh chịu một vài cơn bão đổ bộ trực tiếp vào thành phố. Cơn bão Chanchu năm 2006 đã cướp đi sinh mạng của 74 người. Cơn bão Sangsane làm bị thương và mất tích 168 người. Tiếp theo đó, trận lũ lịch sử năm 2007 đã nhấn chìm nhiều vùng dân cư chủ yếu ở nông thôn và ngoại thành.

Sở Giáo dục và Đào tạo thành phố đã tích cực hỗ trợ dự án do tổ chức SEEDS Asia và trường Đại học Bách khoa thực hiện ở quận Hải Châu, thành phố Đà Nẵng. Chúng tôi đã theo sát dự án tiến hành ở 4 trường học bao gồm: trường Tiểu học Võ Thị Sáu, trường Tiểu học Phan Đăng Lưu, trường THCS Lê Thánh Tôn và THCS Tây Sơn. Kết quả thực hiện cho thấy, giáo viên các trường rất hứng thú khi tổ chức các hoạt động giáo dục giảm nhẹ rủi ro thiên tai cho học sinh. Chúng tôi hi vọng các trường sẽ tiếp tục thực hiện những chương trình đó trong tương lai.

Chúng tôi trân trọng giới thiệu cuốn sổ tay này như là một tài liệu hướng dẫn cho công tác giảng dạy giảm nhẹ thiên tai trong trường học, không những chỉ riêng cho địa bàn thành phố Đà Nẵng mà còn ở tầm quốc gia. Trong đó chứa đựng những kiến thức và kinh nghiệm về công tác giáo dục giảm nhẹ thiên tai trong trường học của đất nước Nhật Bản và Việt Nam.

Đây thực sự là một cuốn sổ tay có ích, thực tế và hiệu quả dành cho giáo viên để giảng dạy về giảm nhẹ rủi ro do thiên tai và tăng cường ý thức phòng chống cũng như kỹ năng đối phó với thảm họa thiên tai cho các em học sinh.

Nguyễn Minh Hùng

Phó Giám đốc

Sở Giáo dục & Đào tạo thành phố Đà Nẵng

Lời cảm ơn

Ban thư ký SEEDS Asia và các nhân viên của dự án ở Đà Nẵng xin bày tỏ lời cảm ơn trân trọng đến những người đã tham gia, đóng góp tích cực vào quá trình xây dựng cuốn “*Sổ tay giáo dục giảm nhẹ rủi ro thiên tai dành cho giáo viên*” trong khuôn khổ dự án “*Nâng cao năng lực cho các trường học quản lý rủi ro thiên tai dựa vào cộng đồng tại miền Trung Việt Nam*”.

Chúng tôi xin bày tỏ lòng biết ơn tới ban Giám hiệu và giáo viên các trường học: Tiểu học Võ Thị Sáu, THCS Lê Thánh Tôn, Tiểu học Phan Đăng Lưu, THCS Tây Sơn. Chính những kinh nghiệm về tổ chức các hoạt động giảng dạy giảm nhẹ rủi ro thiên tai của họ đã cung cấp nội dung cơ bản cho cuốn sổ tay này. Ngoài ra các giáo viên cũng đã dành thời gian để kiểm tra và điều chỉnh nội dung cho phù hợp với tình hình giáo dục ở Việt Nam.

Chúng tôi xin cảm ơn ông Nguyễn Minh Hùng, Phó giám đốc Sở Giáo dục và Đào tạo thành phố Đà Nẵng vì đã luôn phối hợp, hỗ trợ và cho chúng tôi nhiều lời khuyên quý giá trong suốt quá trình thực hiện dự án. Ngoài ra, xin cảm ơn ông Nguyễn Dũng Sỹ-chủ tịch UBND phường Thuận Phước; ông Phan Trọng Tín-Phó Chủ tịch UBND phường Hòa Cường Bắc đã tích cực phối hợp tổ chức các hoạt động quản lý rủi ro thiên tai dựa vào cộng đồng.

Chúng tôi xin trân trọng cảm ơn PGS.TS. Trần Văn Nam (hiện là giáo đốc Đại học Đà Nẵng), Tiến sỹ Trần Văn Quang, Tiến sỹ Hoàng Hải và các giảng viên khác của Đại học Bách khoa Đà Nẵng. Với tư cách là đối tác của SEEDS Asia, các quý vị đã có nhiều đóng góp rất quan trọng trong suốt quá trình thực hiện. Bên cạnh đó, xin cảm ơn Tiến sỹ Trần Văn Giải Phóng (Đại học Kinh tế Huế) là chuyên gia tư vấn của dự án.

Xin chân thành cảm ơn Cơ quan hợp tác quốc tế Nhật Bản (JICA) đã tài trợ cho quá trình thực hiện dự án và những góp ý từ những chuyên gia Nhật Bản tại Việt Nam đã giúp SEEDS Asia thực hiện thành công dự án.

Cuối cùng, chúng tôi xin cảm ơn các sở ban ngành khác ở thành phố Đà Nẵng, các phiên dịch viên, tình nguyện viên ở trường Đại học Bách khoa, họa sỹ vẽ tranh minh họa cho sổ tay.. đã tham gia và có nhiều đóng góp cho dự án và cuốn sổ tay này.

Ban thư ký SEEDS Asia

Mục lục

Lời tựa

Lời nói đầu

Thông điệp từ Sở giáo dục & Đào tạo thành phố Đà Nẵng

Lời cảm ơn

Mối quan hệ giữa các hoạt động giáo dục giảm nhẹ thiên tai

i

Cách sử dụng sổ tay

iv

Giới thiệu

Thiên tai ở Việt Nam

1

Giảm nhẹ rủi ro (Disaster Risk Reduction-DRR)

2

Chu trình quản lý thảm họa

3

Tại sao cần có giáo dục giảm nhẹ thiên tai trong trường học

4

Các hoạt động giáo dục giảm nhẹ rủi ro thiên tai

1 Bài giảng và chiếu phim về thiên tai tự nhiên và cơ chế hình thành

7

2 Câu chuyện từ những người bị ảnh hưởng

15

3 Viết văn/Thi viết văn

17

4 Vẽ tranh

19

5 Viết báo về nội dung thiên tai

21

6 Khảo sát trường học và làm sơ đồ

23

7 Quan sát thực địa và lập sơ đồ

25

8 Công tác chuẩn bị và các biện pháp giảm nhẹ

27

9 Làm túi dụng cụ khẩn cấp

35

10 Làm bao cát

39

11 Nấu ăn

41

12 Chuyện xô mức nước

43

13 Sơ cấp cứu

45

14 Luyện tập thoát hiểm

49

Phụ lục

I Chơi bài/Ném xúc xắc bằng

52

II Hoạt động thể dục thể thao

53

III Đọc báo/Báo cáo viên giảm nhẹ rủi ro thiên tai

54

IV Kể chuyện bằng tranh

55

V Kiến thức dân gian

58

Mối quan hệ giữa các hoạt động giảm nhẹ rủi ro thiên tai

Có các loại hoạt động như “**Bài giảng**”, “**Thuyết trình**”, “**Luyện tập**”, và “**Kỹ năng sống**”.

- **Bài giảng**: Giáo viên đứng lớp dạy và cung cấp những thông tin và kiến thức nhằm nâng cao nhận thức cho học sinh.
- **Thuyết trình** : Học sinh thuyết trình dựa trên kết quả thảo luận, tìm kiếm và thu thập thông tin của nhóm.
- **Luyện tập** : Học sinh thực hành những kỹ năng đối phó với thiên tai.
- **Kỹ năng sống**: Học sinh được tập huấn và luyện tập những kỹ năng để ứng phó với những trường hợp khẩn cấp do thiên tai gây ra.

Các nhóm hoạt động này có liên quan tới nhau. Thông qua mỗi hoạt động, học sinh được bổ sung thêm kiến thức và kỹ năng để ứng phó và giảm nhẹ rủi ro thiên tai. Các chương trình tổng hợp sẽ giúp học sinh tăng cường nhận thức và khả năng ngăn ngừa những ảnh hưởng của thiên tai.

Bảng này giới thiệu các hoạt động thuộc 4 nhóm “Bài giảng”, “Thuyết trình”, “Luyện tập” và “Kỹ năng sống”

		Bài giảng	Thuyết trình	Luyện tập	Kỹ năng sống	
1	Bài giảng và chiếu phim về thiên tai tự nhiên và cơ chế hình thành	◎	○			Bài giảng
2	Câu chuyện từ những người bị ảnh hưởng	◎				
3	Viết văn/Thi viết văn		◎			Thuyết trình
4	Vẽ tranh		◎			
5	Làm báo về nội dung thiên tai		◎			
6	Khảo sát trường học và làm sơ đồ		◎			
7	Quan sát thực địa và lập sơ đồ		◎			
8	Công tác chuẩn bị và các biện pháp giảm nhẹ	○	◎			Luyện tập
9	Làm túi dụng cụ khẩn cấp		◎			
10	Làm bao cát			◎		
11	Nấu ăn			◎		Kỹ năng sống
12	Chuyển xô mức nước			◎		
13	Sơ cấp cứu			○	◎	
14	Luyện tập thoát hiểm			○	◎	

◎ Nhóm chính

○ Nhóm thứ cấp (Một hoạt động có nội dung thuộc nhóm thứ hai)

Bài giảng

Thuyết trình

Kỹ năng sống

Luyện tập

Hình ảnh tổ chức hoạt động giáo dục giảm nhẹ rủi ro thiên tai

Trái trên : Chuyên xô mức nước / Phải trên : Bài giảng và chiếu phim về thiên tai tự nhiên và cơ chế hình thành

Trái dưới : Viết văn/Thi viết văn / Phải dưới: Khảo sát trường học và lập sơ đồ

Hướng dẫn sử dụng sổ tay

Cuốn sổ tay này nhằm cung cấp hướng dẫn giảng dạy về giảm nhẹ rủi ro thiên tai trong trường học cho học sinh bậc tiểu học và trung học cơ sở.

Cuốn sổ tay bao gồm 3 phần chính

- Giới thiệu
- Các chương trình giáo dục về giảm nhẹ rủi ro thiên tai
- Phụ lục

Phần Giới thiệu giúp người đọc có cái nhìn khái quát về tình hình thiên tai gần đây ở Việt Nam, sau đó là các giải thích về các khái niệm trong giảm nhẹ rủi ro thiên tai và tại sao giáo dục giảm nhẹ rủi ro thiên tai là rất cần thiết trong trường học.

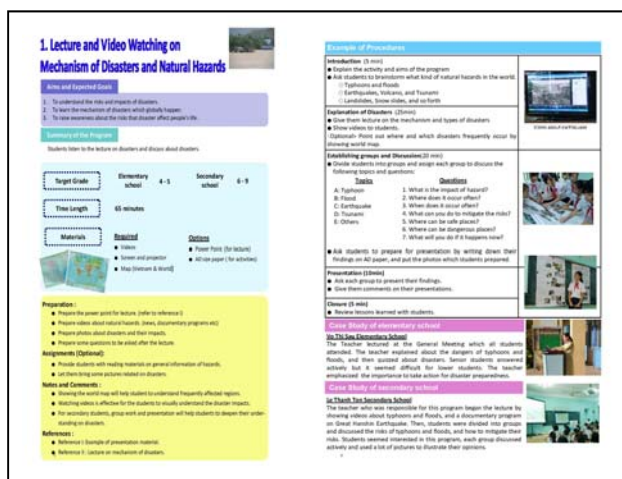
Phần các chương trình giáo dục giảm nhẹ rủi ro thiên tai (DRR Education) giới thiệu 15 chương trình khác nhau có thể sử dụng để tổ chức tập huấn cho giáo viên và tổ chức các hoạt động dành cho học sinh ở Việt Nam.

Phần phụ lục bao gồm một số hoạt động giáo dục giảm nhẹ rủi ro thiên tai và các kiến thức bản địa có liên quan.

Sổ tay này được thiết kế để giới thiệu mỗi chương trình ngắn gọn trong hai trang giấy. Trang bên trái bao gồm phần “**Mục tiêu và kết quả mong đợi**” và phần “**Tóm tắt chương trình**” cùng với một số thông tin khác giúp giáo viên chuẩn bị cho hoạt động như:

- Đối tượng học sinh
- Thời gian
- Đồ dùng

Trong phần “**Tiến trình thực hiện**” ở trang bên phải giáo viên có thể giảng dạy theo tiến trình, hoặc thay đổi cho phù hợp. Thêm vào đó, phần “**các hoạt động ở trường**” là phần tham khảo cho giáo viên để tiến hành giảng dạy.

Ví dụ: Trang nội dung (Chương trình làm túi dụng cụ khẩn cấp)

Tranh vẽ của học sinh tiểu học

Trái trên : Cháy rừng / Phải trên : Những người đang được cứu trợ trong bão lụt

Trái dưới : Dọn dẹp vệ sinh môi trường sau thiên tai / Phải dưới: Học sinh đang vẽ tranh

Giới thiệu

Thiên tai ở Việt Nam

Giảm nhẹ rủi ro thiên tai

Chu trình quản lý thảm họa

Sự cần thiết của công tác giáo dục giảm nhẹ rủi ro thiên tai trong trường học

Thiệt hại do cơn bão Xangsane năm 2006 ở Đà Nẵng
(Nguồn: Ban chỉ huy phòng chống lụt bão và tìm kiếm cứu nạn thành phố Đà Nẵng)

Thiên tai ở Việt Nam

Nằm ở vùng nhiệt đới ẩm gió mùa, có đường bờ biển kéo dài từ Bắc tới Nam, cộng thêm với sự biến đổi thất thường của khí hậu khiến Việt Nam là một trong những nước trên thế giới thường xuyên bị ảnh hưởng của bão lụt, đặc biệt là khu vực miền Trung. Có thể kể ra một vài cơn bão lớn điển hình như vào tháng 10/2006, cơn bão Xangsane đổ bộ vào miền Trung, gây mưa to gió lớn. 71 người chết, 320,000 ngôi nhà bị phá hủy, hơn 40,000 ngôi nhà khác bị chìm trong nước và rất nhiều trường học phải đóng cửa. Sau đó, vào tháng 9, tháng 10/2009, Cơn bão Ketsuna lại ảnh hưởng tới miền Trung, khiến 160 người bị thiệt mạng.

Ngoài bão, Việt Nam còn chịu ảnh hưởng của các loại thiên tai khác như lũ lụt, sạt lở đất gây hậu quả cho nhiều người. Gần đây nhất, vào tháng 10 năm 2010, mưa lớn gây lũ lụt và sạt lở đất ở các tỉnh miền Trung làm 173 người chết và mất tích, và khoảng 168 người khác bị thương. Ngoài ra, mặc dù không thường xuyên nhưng động đất đã xảy ra ở Việt Nam và cũng không thể loại trừ nguy cơ có sóng thần gây ra bởi những trận động đất ngoài khơi Thái Bình Dương. Vì thế, có thể nói Việt Nam là một nước có nhiều nguy cơ thiên tai.

Thiệt hại do thiên tai ở Việt Nam (2000-2009)

Năm	Chết	Bị thương	Mất tích
2009	435	1390	33
2008	474	404	64
2007	462	856	33
2006	339	2.098	273
2005	377	262	22
2004	175	135	34
2003	180	191	6
2002	355	275	34
2001	604	288	25
2000	762	413	13

(Nguồn: Sở Nông nghiệp và phát triển Nông thôn Đà Nẵng (phải))

(Nguồn: UB phòng chống lụt bão trung ương (trái))

Thiệt hại do thiên tai ở Đà Nẵng (2000-2009)

Năm	Chết	Bị Thương	Mất tích
2009	8	92	0
2008	0	0	0
2007	3	3	0
2006	105	61	2
2005	1	11	0
2004	3	2	1
2003	5	0	0
2002	0	0	0
2001	2	0	0
2000	2	0	0

(Nguồn: Trái: Ban chỉ huy phòng chống lụt bão và tìm kiếm cứu nạn thành phố Đà Nẵng
Phải: <http://pda.vietbao.vn>)

Giảm nhẹ rủi ro thiên tai

Khi hiểm họa gặp tính dễ bị tổn thương sẽ gây ra hậu quả là thảm họa thiên tai. Hiểm họa là những hiện tượng tự nhiên có tiềm ẩn nguy cơ như bão, lũ lụt, cháy rừng, động đất hay sóng thần. Tính dễ bị tổn thương là khả năng chống chịu kém của con người hay tài sản vật chất. Ví dụ: những người không có nhận thức và kỹ năng để ứng phó với các tình huống khẩn cấp, những người sống trong các khu nhà cũ kĩ, những người không có trang thiết bị để tiếp nhận thông tin về hiểm họa thiên tai. Khi cả hai yếu tố trên gặp nhau sẽ gây ra thiệt hại về vật chất và tính mạng con người. Nếu mọi người được sống trong các tòa nhà kiên cố, có đủ thông tin và kỹ năng để sống sót an toàn thì sẽ không có thảm họa.

Khó có thể ngăn chặn thiên tai không xảy ra. Vì thế chìa khóa nằm ở chỗ chúng ta phải giảm bớt tính dễ bị tổn thương. Điều này có thể làm được thông qua nhiều biện pháp như xây dựng nhà cửa và trường học vững chãi hơn, nâng cao nhận thức cho người dân và học sinh về những việc nên làm trước, trong và sau thiên tai hay xây dựng một mạng lưới trao đổi thông tin vững chắc giữa các thành viên trong cộng đồng. Những hoạt động nhằm giảm bớt tính dễ bị tổn thương còn được gọi là quá trình “xây dựng năng lực”. Vì thế hoạt động nâng cao năng lực đồng nghĩa với giảm nhẹ rủi ro thiên tai.

Rủi ro = Hiểm họa x Tính dễ bị tổn thương/ Năng lực

$$\begin{array}{l} \text{Rủi ro} = \uparrow \frac{\text{Hiểm họa} \uparrow \times \text{Tính dễ bị tổn thương}}{\text{Năng lực} \downarrow} \uparrow \\ \text{Rủi ro} = \downarrow \frac{\text{Hiểm họa} \uparrow \times \text{Tính dễ bị tổn thương}}{\text{Năng lực} \uparrow} \downarrow \end{array}$$

Các thuật ngữ

Rủi ro

Khả năng bị thiệt hại hoặc các tổn thất có thể dự đoán (thiệt mạng, bị thương, mất mát tài sản, ảnh hưởng tới sinh kế hoặc gián đoạn các hoạt động kinh tế hay hủy hoại môi trường) do sự tương tác giữa các hiểm họa do tự nhiên hay con người và điều kiện dễ bị tổn thương. (UN-ISDR)

Năng lực

Sự kết hợp giữa các điểm mạnh và các nguồn lực sẵn có trong một cộng đồng, xã hội hoặc tổ chức mà có thể giảm nhẹ mức độ rủi ro và những ảnh hưởng của thiên tai. (UN-ISDR)

Tính dễ bị tổn thương

Những điều kiện được quyết định bởi các yếu tố về vật chất, xã hội, kinh tế hay môi trường mà có thể làm tăng tính nhạy cảm của một cộng đồng với các ảnh hưởng của thiên tai. (UN-ISDR)

Hiểm họa

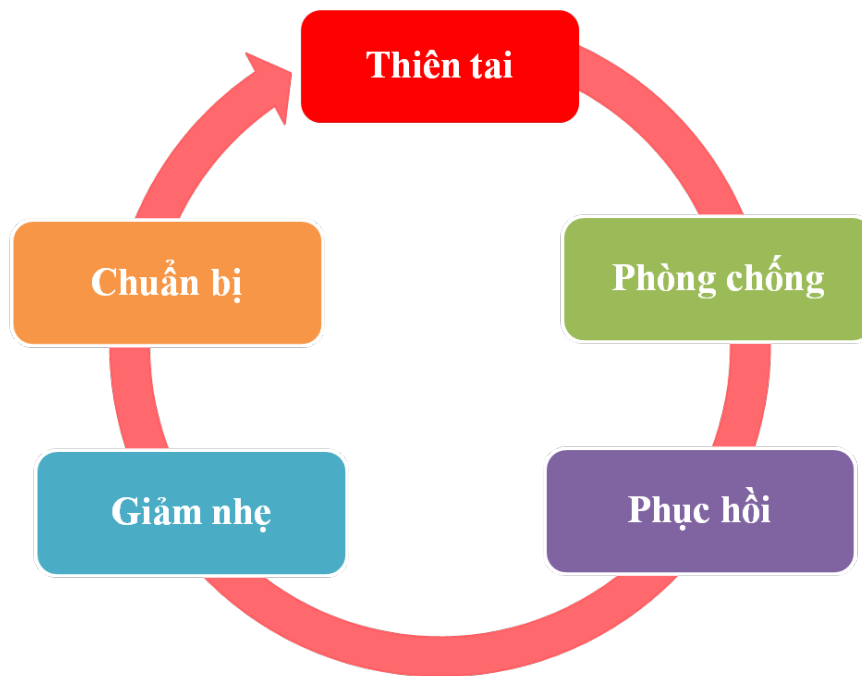
Một sự kiện, hiện tượng hay một hoạt động của con người có nguy cơ gây thiệt hại về tính mạng, của cải, gián đoạn hoạt động kinh tế, xã hội hay làm suy thoái môi trường. (UN-ISDR)

Chu trình quản lý thiên tai

Nhằm mục đích bảo vệ bản thân, các thành viên trong gia đình, hàng xóm...những điều sau đây cần được lưu ý

- Những hành động hợp lý **trong và sau thiên tai**
- Công tác chuẩn bị giảm nhẹ rủi ro **trước khi thiên tai tới**

Quản lý thiên tai là một quá trình quản lý tuần hoàn giúp con người biết cách hành động để giảm nhẹ rủi ro thiên tai. Một khi thiên tai xảy ra, các tác động của nó có thể được đánh giá và đối phó. Sau đó, cơ sở hạ tầng, nhà cửa và vật chất hư hỏng được xây dựng lại để con người quay trở lại cuộc sống như trước. Trong tình hình bình thường (trước thiên tai) mọi người cần nâng cao năng lực thông qua các hoạt động nâng cao nhận thức và cải thiện kỹ năng đối phó với thiên tai. Những nỗ lực như vậy giúp con người giảm nhẹ rủi ro bằng cách tháo gỡ những mối nguy hiểm không đáng có, và có sự chuẩn bị đối phó với các trường hợp nguy hiểm trong thiên tai như là phương án di dời và kỹ năng thực hành sơ cứu.

Các thuật ngữ

Chuẩn bị

Các hoạt động và biện pháp thực hiện trước khi thiên tai tới nhằm đảm bảo sự ứng phó kịp thời và hiệu quả tới các tác động của thiên tai, bao gồm sự hoạt động chuẩn xác của hệ thống cảnh báo sớm, địa điểm di dời cho người dân và của cải vật chất ra khỏi những vùng nguy hiểm. (UN-ISDR)

Giảm nhẹ

Các biện pháp công trình và phi công trình nhằm giảm nhẹ các ảnh hưởng bất lợi của thiên tai tự nhiên, suy thoái môi trường và các hiểm họa khác. (UN-ISDR)

Ứng phó

Sự hỗ trợ hoặc can thiệp trong khi hoặc ngay sau khi thiên tai xảy ra để duy trì đời sống và đáp ứng những nhu cầu cơ bản của những người bị ảnh hưởng. Những hoạt động đó có thể ngay lập tức, trong thời gian ngắn hoặc kéo dài. (UN-ISDR)

Phục hồi

Các quyết định và hành động thực hiện sau khi thiên tai xảy ra với mục đích tái thiết hay cải thiện điều kiện sống của cộng đồng bị ảnh hưởng trong quá trình động viên và hỗ trợ những điều chỉnh cần thiết để giảm thiểu rủi ro thiên tai. (UN-ISDR)

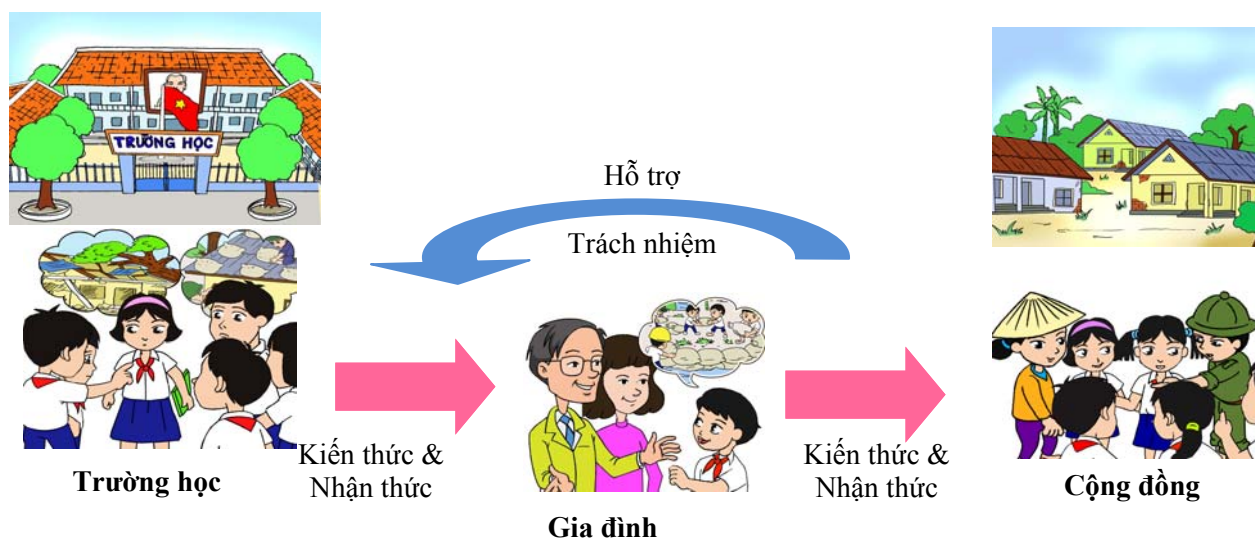
Sự cần thiết của công tác giáo dục giảm nhẹ rủi ro thiên tai trong trường học

Trẻ em là đối tượng dễ bị tổn thương, và đã có nhiều trường hợp học sinh là nạn nhân của thảm họa tự nhiên. Ví dụ, trận động đất Sichuan năm 2008 ở Trung Quốc đã khiến 70.000 người chết và khoảng hơn 10% trong số đó là học sinh và giáo viên.

Tuy nhiên, tăng cường nhận thức sẽ giảm bớt số người thiệt mạng. Nếu mọi người biết khả năng xảy ra sóng thần là rất lớn sau một trận động đất, họ có thể di dời tới một nơi cao hơn. Nếu mọi người biết sau lũ lụt nguồn nước có thể bị ô nhiễm, họ sẽ tránh uống nước đó. Vì thế nhận thức cực kỳ quan trọng. Giáo dục giảm nhẹ thiên tai có thể giúp gia tăng nhận thức.

Thêm vào đó, trẻ em có thể là cầu nối để phổ biến kiến thức giảm nhẹ rủi ro thiên tai trong cộng đồng. Nếu trẻ em được học cách ngăn ngừa rủi ro do thiên tai gây ra trong trường học, các em sẽ không chỉ biết được cách bảo vệ bản thân mà còn có thể truyền bá kiến thức đó tới các thành viên trong gia đình và cộng đồng. Vì vậy, trẻ em có thể là cầu nối giữa trường học và cộng đồng. Ngược lại, một khi các thành viên trong cộng đồng đã hiểu được tầm quan trọng của công tác giáo dục về thiên tai, họ cũng có thể hỗ trợ cho các hoạt động ở trường vì người lớn cũng có trách nhiệm giáo dục trẻ em.

Quá trình nâng cao nhận thức cho cộng đồng thông qua trường học

Vai trò của giáo viên

- Tạo cơ hội cho học sinh hiểu biết về thiên tai.
- Phát triển những nội dung giảng dạy giảm nhẹ rủi ro thiên tai phù hợp với yêu cầu của học sinh và điều kiện ở địa phương.
- Nâng cao nhận thức của cộng đồng thông qua học sinh là đối tượng trực tiếp được giáo dục về giảm nhẹ thiên tai.
- Tạo ra mối liên kết giữa cộng đồng và trường học.

Vai trò của cộng đồng

- Những thành viên trong cộng đồng có mối liên hệ với trường học (vd: phụ huynh học sinh) có thể hỗ trợ phát triển các chương trình giáo dục giảm nhẹ thiên tai cùng với giáo viên.
- Cộng đồng hỗ trợ trường học về nguồn lực con người.
- Các thành viên trong cộng đồng cần tích cực phổ biến kiến thức về quản lý thiên tai.

Các hoạt động giáo dục giảm nhẹ rủi ro thiên tai

1. Bài giảng và chiếu phim về thiên tai tự nhiên và cơ chế hình thành
2. Câu chuyện từ những người bị ảnh hưởng
3. Viết văn/Thi viết văn
4. Vẽ tranh
5. Viết báo về nội dung thiên tai
6. Khảo sát trường học và làm sơ đồ
7. Quan sát thực địa và lập sơ đồ
8. Công tác chuẩn bị và các biện pháp giảm nhẹ
9. Làm túi dụng cụ khẩn cấp
10. Làm bao cát
11. Nấu ăn
12. Chuyển xô mức nước
13. Sơ cấp cứu
14. Luyện tập thoát hiểm

1. Bài giảng và chiếu phim về thiên tai tự nhiên và cơ chế hình thành

Mục đích và kết quả mong đợi

1. Học sinh hiểu được những nguy cơ và ảnh hưởng của thiên tai.
2. Học sinh hiểu được cơ chế hình thành thiên tai.
3. Tăng cường nhận thức về những rủi ro thiên tai gây ra cho đời sống con người.

Tóm tắt chương trình

Học sinh học tập và thảo luận về thiên tai

Đối tượng học sinh

Tiểu học

4 - 5

THCS

6 - 9

Thời gian

65 phút

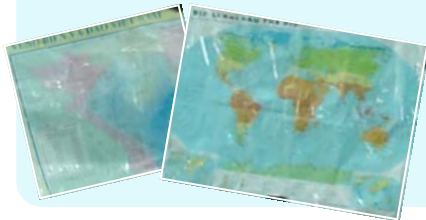
Đồ dùng

Yêu cầu

- Phim có nội dung về thiên tai
- Máy chiếu và màn hình
- Bản đồ (Việt Nam và thế giới)

Không bắt buộc

- Power Point (cho bài giảng)
- Giấy A₀ (cho các hoạt động thảo luận)

Chuẩn bị :

- Phân powerpoint cho bài giảng. (xem tài liệu tham khảo I)
- Phim về thảm họa thiên tai (ví dụ: bản tin, phim tài liệu...)
- Hình ảnh về thiên tai và các tác động.
- Một số câu hỏi kiểm tra và thảo luận.

Trước giờ lên lớp (không bắt buộc):

- Cung cấp cho học sinh tài liệu về thiên tai.
- Yêu cầu học sinh chuẩn bị một số hình ảnh về thiên tai.

Ghi chú và góp ý :

- Dùng bản đồ để chỉ cho học sinh biết những vùng bị ảnh hưởng bởi thiên tai.
- Chiếu phim để giúp học sinh nhìn thấy được những ảnh hưởng của thiên tai.
- Đối với học sinh THCS, hoạt động theo nhóm và thuyết trình sẽ giúp khắc sâu thêm những kiến thức về thiên tai.

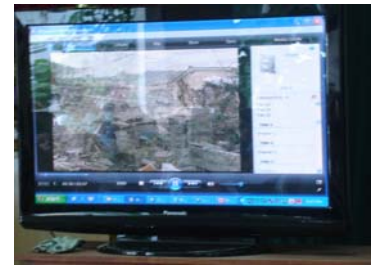
Tài liệu tham khảo :

- Tài liệu I: Ví dụ một bài giảng về thiên tai
- Tài liệu II : Bài giảng về cơ chế thiên tai

Tiến trình thực hiện

Giới thiệu (5 phút)

- Giới thiệu tiến trình và mục tiêu của hoạt động.
- Yêu cầu học sinh suy nghĩ về một số loại thiên tai khác nhau trên thế giới.
 - ◇ Bão lụt
 - ◇ Động đất, núi lửa và sóng thần
 - ◇ Sạt lở đất, lở tuyết...

Chiếu phim về động đất

Bài giảng về thiên tai (25 phút)

- Giải thích về một số loại thiên tai và cơ chế hình thành.
 - Chiếu các đoạn phim liên quan.
- <Ngoài ra> Sử dụng bản đồ để chỉ rõ những vùng bị ảnh hưởng bởi thiên tai.

Chia nhóm và thảo luận (20 phút)

- Chia học sinh ra thành các nhóm và phân công chủ đề và câu hỏi thảo luận:

Các chủ đề

- A: Bão
- B: Lũ lụt
- C: Động đất
- D: Sóng thần
- E: Khác

Các câu hỏi

1. Các ảnh hưởng của thiên tai?
2. Địa điểm nào thường xuyên bị ảnh hưởng?
3. Thời điểm nào thường xảy ra?
4. Có thể làm gì để giảm nhẹ rủi ro?
5. Điểm an toàn?
6. Điểm nguy hiểm?
7. Bạn sẽ làm gì nếu thiên tai xảy ra lúc này?

- Yêu cầu học sinh viết phần thảo luận ra trên giấy A₀, dán hình ảnh và chuẩn bị cho phần thuyết trình.

Thuyết trình (10 phút)

- Yêu cầu các nhóm lên trình bày.
- Nhận xét phần trình bày của các nhóm.

Tổng kết (5 phút)

- Cùng với học sinh tổng kết hoạt động.

Hoạt động ở trường Tiểu học

Trường Tiểu học Võ Thị Sáu

Giáo viên tổ chức hoạt động vào giờ chào cờ với sự tham gia của toàn trường. Trước hết cô giáo giảng thích về những nguy hiểm của thiên tai như bão và lũ lụt sau đó đưa ra các câu hỏi để kiểm tra học sinh. Học sinh khối 4,5 trả lời rất tốt nhưng câu hỏi còn khó đối với học sinh các lớp nhỏ. Cô giáo đặc biệt nhấn mạnh đến công tác chuẩn bị đối phó với thiên tai.

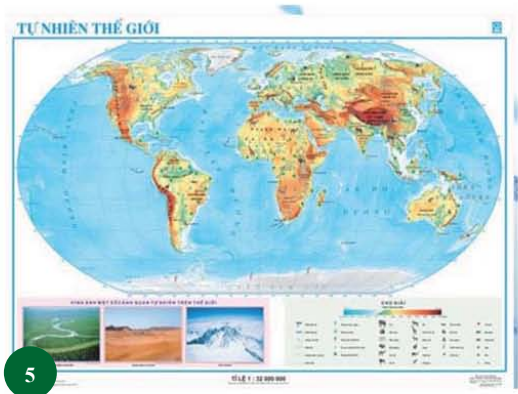
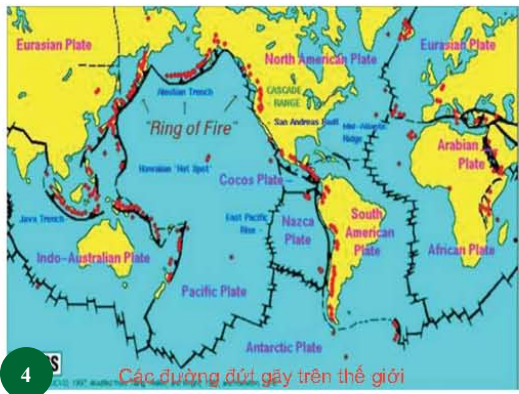
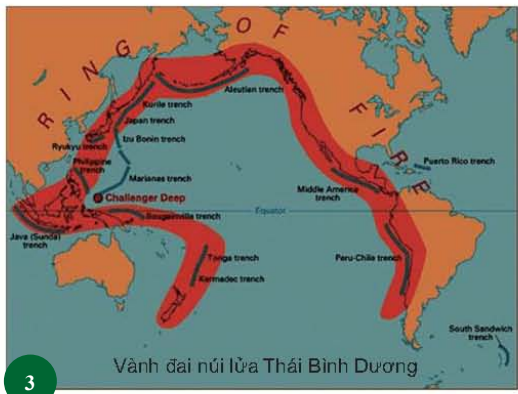
Hoạt động ở trường THCS

THCS Lê Thánh Tôn

Cô giáo phụ trách chương trình mở đầu bài giảng bằng cách trình chiếu video về bão lụt và trận động đất Kobe. Sau đó, học sinh được chia thành các nhóm để thảo luận về những nguy cơ do bão lụt gây ra và các biện pháp giảm nhẹ. Học sinh tỏ ra thích thú với hoạt động này. Các nhóm thảo luận sôi nổi và sử dụng nhiều hình ảnh minh họa cho ý kiến nhóm mình.

Tài liệu tham khảo I: Ví dụ một bài giảng về thiên tai

(Nguồn: Cô Uyên, giáo viên trường THCS Lê Thánh Tôn, Đà Nẵng)

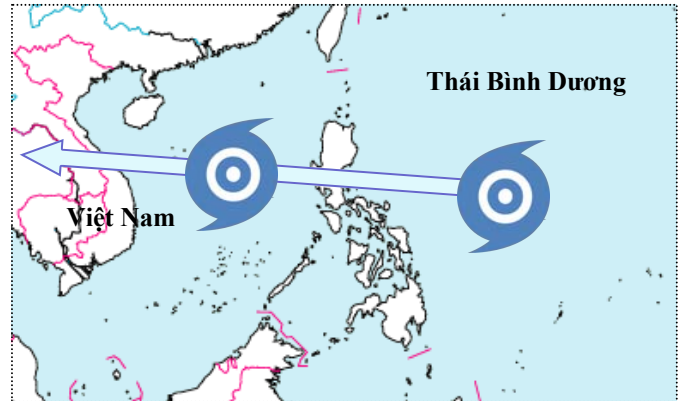
Thiên tai xảy ra như thế nào?

-Cơ chế hình thành và các cảnh báo thiên tai-

Bão

Nguyên nhân hình thành bão

Bão được phát triển từ áp thấp nhiệt đới và bão nhiệt đới, sức gió hơn 33 mét / giây lưu hành. Vùng nước có nhiệt độ cao (hơn 26 độ C) ở phần phía nam Thái Bình Dương làm chuyển động một khối không khí ẩm rất lớn. Khối không khí ẩm này chuyển động lên cao thì hơi nước mà nó chứa ngưng tụ lại thành mây và gây ra mưa bão. Bão thường gây ra: 1. Gió lớn, 2. Mưa to gây lũ lụt và sạt lở đất, 3. Triều dâng

Có nhiều cơn bão đổ bộ vào Việt Nam (Xangsane năm 2006, Ket-sana năm 2009), và gây nhiều thiệt hại cho khu vực miền Trung

Gió lớn

Gió lớn thổi bay mái nhà, đổ cây, làm đứt đường dây điện và phá hỏng nhiều thứ khác

Mưa lớn và lũ lụt/ Sạt lở đất

Mưa lớn dài ngày gây lũ lụt và sạt lở đất và nhấn chìm nhà cửa, đồ đạc

Sóng lớn và triều cao

Áp suất không khí thấp và gió lớn gây sóng biển và triều cao có thể gây ngập lụt những vùng gần bờ biển.

(Nguồn: Ban chỉ huy phòng chống lụt bão Đà Nẵng)

Cần làm gì để giảm nhẹ rủi ro mà bão có thể gây ra

1. Giữ đồ đạc trong nhà.
2. Đặt bao cát lên mái nhà
3. Chằng chống và bảo vệ cửa kính.
4. Chuẩn bị các dụng cụ, đồ dùng cần thiết trước khi bão tới.
5. Lắng nghe tin tức từ đài và tivi.
6. Ở trong nhà khi đang có bão.
7. Cẩn thận với những đường dây điện bị đứt.

Thiên tai xảy ra như thế nào?

-Cơ chế hình thành và các cảnh báo thiên tai-

Lũ lụt

Các nguyên nhân hình thành lũ

Lũ lụt là hiện tượng nước dâng từ sông, hồ hoặc những dòng chảy bất thường khác làm ngập một phần hoặc hoàn toàn một vùng đất mà trước đó vốn khô ráo.

Nguyên nhân gây ra lũ:

1. Mưa lớn
2. Bão
3. Hệ thống thoát nước kém
4. Phá rừng

(Nguồn: Ban chỉ huy phòng chống lụt bão và tìm kiếm cứu nạn thành phố Đà Nẵng)

Các loại lũ

Lũ sông

Lũ sông là loại lũ lụt phổ biến nhất. Khi mực nước sông dâng cao quá bờ sẽ tràn ra gây ngập lụt cho những vùng xung quanh. Lũ sông thường hình thành từ từ và theo mùa.

Lũ quét

Lũ quét thường lên rất nhanh, được hình thành do mưa lớn đột ngột hoặc vỡ đập. Vì khó cảnh báo nên lũ quét thường xảy ra bất ngờ và đạt đỉnh rất nhanh chỉ trong vài phút.

Lũ ven biển

Lũ ven biển thường đi kèm với bão nhiệt đới do mực nước biển tăng cao, thủy triều dâng, mưa lớn, hoặc sóng thần. Hệ thống thoát nước kém hiệu quả ở những vùng gần biển làm gia tăng mức độ nguy hiểm của lũ ven biển.

(Nguồn: Ảnh từ http://www.vfej.vn/vn/chuyen_muc/148/bao_/90/)

Cần làm gì để giảm nhẹ rủi ro do lũ lụt gây ra

1. Vệ sinh, khơi thông hệ thống thoát nước
2. Trồng cây ở khu vực ven biển
3. Đặt bao cát xung quanh nhà
4. Chằng chống cửa kính
5. Theo dõi tin tức trên đài và tivi
6. Di tản tới nơi cao hơn
7. Không ăn uống hoặc sử dụng nước lũ

Thiên tai xảy ra như thế nào?

-Cơ chế hình thành và các cảnh báo thiên tai-

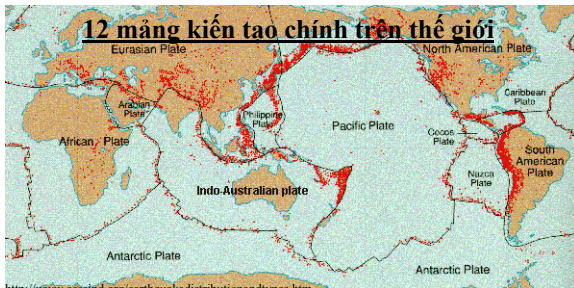
Động đất

Nguyên nhân hình thành động đất

1. Vỏ trái đất được ví như vỏ quả trứng gà

Bề mặt của vỏ trái đất, hay gọi là lớp kiến tạo di chuyển theo tâm của trái đất

2. Động đất thường là kết quả của sự chuyển động của các phay hay những bộ phận đứt gãy trên vỏ của Trái Đất

Đứt gãy:

Đứt gãy được kiến tạo do sự chuyển động của vỏ trái đất

Độ lớn:

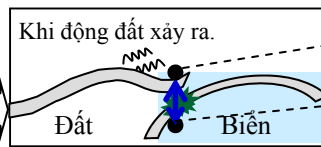
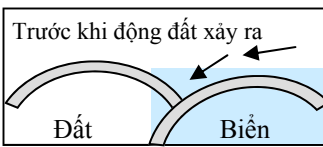
Được biểu diễn qua độ Richter. Tăng 1 độ nghĩa là năng lượng tăng 10 lần

Chấn tiêu:

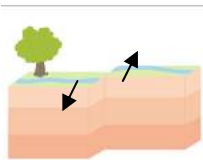
Vị trí khởi nguồn động đất

Chấn tâm:

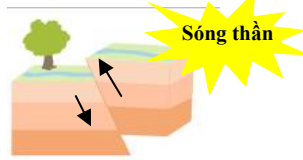
Vị trí chiếu thẳng từ chấn tiêu động đất lên mặt đất

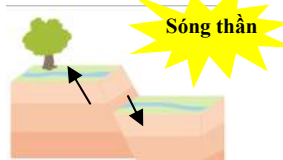
Đứt gãy bình thường

Đứt gãy trượt ngang

Đứt gãy đảo ngược

Làm thế nào để giảm nhẹ nguy cơ do động đất gây ra

1. Các đồ đạc cần được cố định chặt
2. Không nên đặt những đồ vật nặng gần lối đi
3. Tránh xa cửa sổ và che chắn đầu khi di chuyển
4. Tránh xa các tòa nhà cao tầng và có nhiều cửa kính
5. Cảnh thận với hỏa hoạn sau động đất
6. Cảnh thận với sóng thần nếu bạn sống ở vùng gần biển

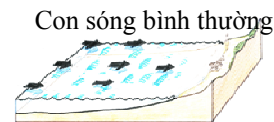
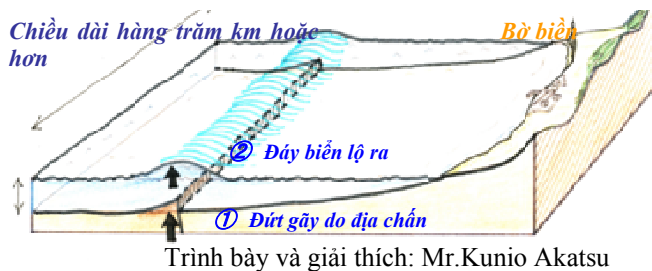
Thiên tai xảy ra như thế nào?

-Cơ chế hình thành và các cảnh báo thiên tai-

Sóng thần

Các nguyên nhân hình thành sóng thần

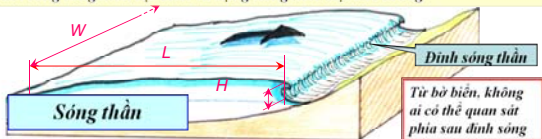
1. Sóng thần là hiện tượng một loạt các đợt sóng được hình thành do địa chấn như động đất, dịch chuyển địa chất hay núi lửa hoạt động. Khi tới gần bờ biển tốc độ của sóng thẳng ngang bằng với tốc độ của máy bay

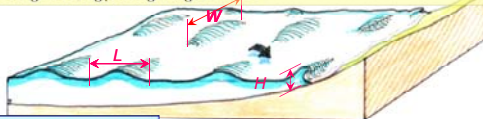
Trình bày và giải thích: Mr.Kunio Akatsu

Chuyển động ở gần bờ biển

- Chiều dài và bề rộng của sóng thần khá lớn
- Khi tiến tới gần biển, đầu ngọn sóng vươn cao
- Cuối cùng sóng thần đạt đỉnh và dạng miệng như một bức tường

- Chiều dài các con sóng bình thường ngắn hơn nhiều so với sóng thần
- Khi tới gần bờ, ngọn sóng cũng cao hơn

Sóng bình thường

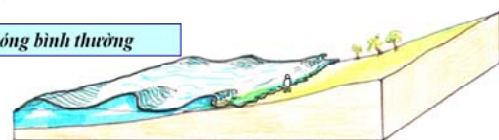
Trình bày và giải thích: Mr.Kunio Akatsu

Chuyển động ở bờ biển

- Sóng thần tiến vào bờ rất nhanh do một lượng nước khổng lồ đẩy từ phía sau
- ➔ Tương tự như một con lăn quét ra biển
- Vì thế mọi người cần di tản đến nơi cao ngay lập tức

- Những con sóng thường chỉ dừng lại ở bờ biển
- Vì thế mọi người có thể đứng ở bờ biển

Sóng bình thường

Trình bày và giải thích: Mr.Kunio Akatsu

Cần làm gì để giảm nhẹ rủi ro do sóng thần gây ra?

1. Luôn cảnh giác có sóng thần sau một trận động đất
2. Lắng nghe tin tức trên đài, không tới gần biển hoặc sông
3. Cảnh giác với những dấu hiệu của sóng thần như là nước biển rút xa bờ, chim chóc sợ hãi
4. Di chuyển tới những tòa nhà, đồi núi cao
5. Bất cứ khi nào bạn tới vùng biển, hãy chú ý tới tuyến thoát hiểm và các điểm an toàn
6. Nếu không ở gần vùng biển, hãy cứ di chuyển xa hơn

(Nguồn: Hình ảnh từ ban chỉ huy phòng chống lụt bão và tìm kiếm cứu hộ thành phố Đà Nẵng)

2. Câu chuyện từ những người bị ảnh hưởng

Mục đích và kết quả mong đợi

1. Tìm hiểu bài học kinh nghiệm từ những người đã bị ảnh hưởng.
2. Học hỏi những gì xảy ra khi có thiên tai và những ảnh hưởng tới đời sống con người.
3. Tăng cường nhận thức về những hiểm họa do thiên tai.

Tóm tắt chương trình

Học sinh lắng nghe câu chuyện từ những người đã bị ảnh hưởng bởi thiên tai

Đối tượng học sinh

Tiểu học

1 - 5

THCS

6 - 9

Thời gian

45 - 65 phút

Đồ dùng

Yêu cầu

- Những người bị ảnh hưởng/ có liên quan
- Câu chuyện về thiên tai

Không bắt buộc

- Video
- Hình ảnh

Chuẩn bị :

- Mời những người/tổ chức có kinh nghiệm với thiên tai trong quá khứ.

Ngoài ra :

- Chuẩn bị các vật dụng, tranh ảnh hoặc phim minh họa cho câu chuyện.

Ghi chú và góp ý :

- Hoạt động này có thể phối hợp với những giờ học về quản lý thiên tai khác, như làm báo tường, vẽ văn, vẽ tranh hoặc kể chuyện...

Kể chuyện: “Một cơn mưa lớn”

Ngày nọ, khi tôi vừa ra khỏi văn phòng thì thấy rất ngạc nhiên vì có nhiều xe cộ bị chết máy ở trên đường. Mưa thực sự rất to và còn có gió lớn. Hầu như các con đường đều bị ngập. Đồng nghiệp bảo tôi nên quay trở lại văn phòng vì “đi về nhà lúc này rất nguy hiểm”. Bỗng nhiên, chúng tôi nghe thấy một tiếng đổ rầm sau lưng. Quay lại, thấy một bé trai khoảng 10 tuổi đang bị ngã xuống nước, chúng tôi vội vàng chạy tới. Bạn tôi vội vàng dựng xe lên rồi kéo em bé ra khỏi dòng nước đang cuộn cuộn chảy về công. Bé trai bị thương ở chân và không thể tự đứng vững được. Chúng tôi đưa em tới bệnh viện gần đó. Bạn tôi nói đúng, chúng tôi không thể trở về nhà. Tối hôm đó tôi ở lại bệnh viện cho tới khi bố mẹ của em bé tới.

(Nguồn: Ảnh từ <http://pda.vietbao.vn>)

Tiến trình thực hiện

Giới thiệu (10 phút)

- Giảng giải tầm quan trọng của việc lắng nghe kinh nghiệm từ người khác về các thiên tai trong quá khứ.
- Giới thiệu khách mời.
<Không bắt buộc>
- Chiếu phim và tranh ảnh minh họa về thiên tai.

Lựa chọn I Kinh nghiệm từ những người đã từng bị ảnh hưởng (20 phút)

- Mời những người đã từng bị ảnh hưởng bởi thiên tai tới chia sẻ câu chuyện của họ.
Câu chuyện có thể về các nội dung như:
 - ◇ Những nguy hiểm do thiên tai gây ra.
 - ◇ Sự khác nhau giữa cuộc sống trước và sau thiên tai.
 - ◇ Kinh nghiệm và bài học rút ra. Ví dụ: tầm quan trọng của công tác chuẩn bị và sự hợp tác giữa các thành viên trong cộng đồng.

Lựa chọn II Câu chuyện từ những tổ chức có liên quan (20 phút)

- Mời nhân viên từ các tổ chức, ban ngành đã có hoạt động liên quan đến quản lý thiên tai tới chia sẻ kinh nghiệm giảm nhẹ rủi ro của họ.✕

Đánh giá (10 phút)

- Học sinh liệt kê những việc cần làm khi có thiên tai xảy đến.
- Ý kiến phản hồi.

Tổng kết (5 phút)

- Cùng với học sinh tổng kết hoạt động.

Hoạt động ở một số nước

Học hỏi từ quá khứ (Indonesia)

Một hoạt động tương tự như trên đã được tiến hành ở trường tiểu học Tegal Sari ở Sanden. Giáo viên kể lại kinh nghiệm của mình trong trận động đất Yogyakarta vào ngày 27/5/2006. Thầy giáo đã chia sẻ về việc làm thế nào mình có thể sống sót trong trận động đất đó. Thông qua câu chuyện, học sinh đã biết thêm được những thông tin quan trọng về những thiệt hại do thiên tai gây ra và những việc cần làm trong tình huống đó.

(Nguồn: SEEDS Asia)

(Nguồn: Trường Trung học Maiko)

Câu chuyện từ những người bị ảnh hưởng (Nhật Bản)

Trường trung học Maiko đã mời nhiều người đến chia sẻ câu chuyện của họ trong trận động đất lịch sử Hanshin-Awaji.

Những khách mời này đến từ nhiều tổ chức và viện khác nhau như trạm cứu hỏa, viện cảnh sát, trung tâm y tế để giúp học sinh biết thêm về vai trò của các tổ chức xã hội khi có thiên tai xảy ra.

3. Viết văn/Thi viết văn

Mục đích và kết quả mong đợi

1. Tăng cường nhận thức về thiên tai bằng cách viết văn
2. Phổ biến các kinh nghiệm liên quan tới thiên tai

Tóm tắt chương trình

Học sinh viết các bài văn liên quan đến thiên tai, sau đó giáo viên lựa chọn những bài viết tốt để trình bày với khán giả

Đối tượng học sinh

Tiểu học 5

THCS 6 - 9

Thời gian

30 - 90 phút

Đồ dùng

Yêu cầu

- Bút
- Giấy

Không bắt buộc

- Các đoạn phim
- Hình ảnh

Trước giờ lên lớp :

- Yêu cầu học sinh chuẩn bị các chủ đề liên quan đến thiên tai.

Ngoài ra :

- Chuẩn bị các đoạn phim và tranh ảnh về các loại thiên tai khác nhau.
- Giáo viên có thể tổ chức một cuộc thi và trao thưởng cho người thắng cuộc.
- Những bài tốt nhất có thể được trình bày trước toàn trường hoặc phát thanh.

Ghi chú và góp ý:

- Hoạt động này có thể tiến hành sau hoạt động “Bài giảng và video về thiên tai”.

Ví dụ: Một bài văn của học sinh trường THCS Lê Thánh Tôn

Vài năm trước đây có một trận lũ rất lớn ở Quảng Trị. Trên đường trở về, nhà một phụ nữ bị nước lũ chảy xiết cuốn đi. Chị một mình vật lộn giữa dòng nước và cố sức kêu cứu. Trong đêm tối, không còn ai đi lại trên đường, nhưng may thay, có một chàng trai thức khuya học bài. Nghe tiếng kêu cứu, anh vội vàng gọi thêm những người khác tới. Người quăng dây, người kéo, giúp chị vào bờ an toàn. Sau đó những thanh niên này còn đi tìm lấy lại cái xe đạp cho chị. Ngay lập tức chị được đưa về nhà chăm sóc sức khỏe. Vẫn chưa hết bàng hoàng, chị nói: “Không có các em, chị đã không thể sống”. Sau khi khỏe lại, chị đem 4 đứa con của mình tới tận nhà cảm ơn các anh thanh niên dũng cảm và tốt bụng đó.

Tiến trình thực hiện

Giới thiệu (10 phút)

- Giáo viên có thể sử dụng các đoạn phim, tranh ảnh và bài báo về thiên tai.
- Học sinh suy nghĩ về hiểm họa thiên tai và các ảnh hưởng của nó.

Cách 1:

Viết văn (60 phút)

- Cho học sinh viết văn về các chủ đề như:
 - ◇ Thiên tai
 - ◇ Ảnh hưởng của thiên tai
 - ◇ Tầm quan trọng của công tác chuẩn bị
 - ◇ Sự phối hợp giữa mọi người
 - ◇ Khác...

Cách 2:

Bài tập về nhà

- Yêu cầu học sinh viết bài

Trình bày và đánh giá (15 phút)

- Lựa chọn một số bài viết tốt và cho học sinh trình bày.
- Đánh giá các bài viết dựa trên các tiêu chí như:
 - ◇ Kỹ năng viết
 - ◇ Kỹ năng trình bày
 - ◇ Thông tin về thảm họa thiên tai
 - ◇ Khác...

Tổng kết (5 phút)

- Cùng với học sinh tổng kết hoạt động.

Hoạt động ở trường THCS

Trường THCS Lê Thánh Tôn (Việt Nam)

Trường Lê Thánh Tôn đã tổ chức cuộc thi viết văn về chủ đề thiên tai. Giáo viên các lớp đã lựa chọn những học sinh có khả năng viết văn tốt và yêu cầu các em viết bài. Một số học sinh viết về kinh nghiệm thực tế của mình trong khi các em khác viết những câu chuyện dựa trên tivi hoặc nguồn khác. Các học sinh trình bày bài viết của mình trước toàn trường trong giờ chào cờ. Sau đó, ban giám khảo đã lựa chọn ra bốn bài trình bày tốt nhất về nội dung và cách diễn đạt để trao thưởng.

4. Vẽ tranh

Mục đích và kết quả mong đợi

1. Tăng cường nhận thức về thiên tai thông qua hoạt động vẽ tranh
2. Chia sẻ kinh nghiệm đối phó với thiên tai

Tóm tắt chương trình

Học sinh vẽ tranh có chủ đề liên qua tới thiên tai sau đó giáo viên chọn những bức vẽ đẹp để trưng bày

Đối tượng học sinh

Tiểu học 4 - 5

THCS 6 - 9

Thời gian

95 phút

Đồ dùng

Yêu cầu

- Bút chì màu/Sáp màu
- Giấy vẽ

Trước giờ lên lớp :

- Yêu cầu học sinh chuẩn bị đề tài liên quan đến thiên tai.

Ngoài ra:

- Giáo viên có thể tổ chức một cuộc thi và trao giải cho những học sinh vẽ đẹp nhất.

Cháy rừng do hút thuốc, đốt rác, phá rừng

Tiến hành sơ cấp cứu giúp người bị thương trong bão

Những ngôi nhà chìm trong biển nước và mọi người phải leo lên mái nhà cầu cứu. Một trục thăng đang tiến hành cứu hộ.

Tiến trình thực hiện

Giới thiệu (10 phút)

- Thảo luận với học sinh về thiên tai.
- Kích thích trí tưởng tượng của các em bằng những câu hỏi thích hợp.

Vẽ tranh (60 phút)

- Học sinh vẽ tranh theo các chủ đề như:
 - ◇ Thiên tai
 - ◇ Ảnh hưởng của thiên tai
 - ◇ Tầm quan trọng của công tác chuẩn bị đối phó
 - ◇ Sự phối hợp giữa mọi người
 - ◇ Khác

Trình bày và đánh giá (20 phút)

- Thu thập tranh vẽ và treo lên bảng/tường.
- Yêu cầu học sinh thuyết trình về bức tranh của mình.

<Ngoài ra>

- Đánh giá bức tranh đẹp nhất dựa trên các tiêu chí như:
 - ◇ Vẽ đẹp
 - ◇ Có phần thuyết trình hay
 - ◇ Bức tranh lột tả được thông tin liên quan tới thảm họa thiên tai
 - ◇ Khác
- Những bức tranh đẹp nhất được trưng bày.

Tổng kết (5 phút)

- Cùng với học sinh tổng kết hoạt động.

Hoạt động ở trường tiểu học

Trường Tiểu học Võ Thị Sáu (Việt Nam)

Đối với học sinh tiểu học còn ít kinh nghiệm sống, giáo viên đã yêu cầu các em nhờ bố mẹ tư vấn về chủ đề thảm họa thiên tai. Vào ngày tiến hành hoạt động, học sinh đã làm các cô giáo ngạc nhiên với nhiều bức tranh thú vị về các khía cạnh khác nhau của thiên tai. Một số em còn vẽ cảnh cháy rừng, một thảm họa có xảy ra ở miền Trung Việt Nam. Các em khác vẽ cảnh ngập lụt với những con người trèo lên mái nhà kêu gọi giúp đỡ. Một học sinh vẽ cảnh “sơ cứu”, một hoạt động mà em mới được học vài ngày trước đó.

Giáo viên đã thu hết tranh vẽ lại, lựa chọn những bức đẹp nhất và treo lên bảng để cho các em khác cùng xem. Sau đó, cả lớp bầu chọn những bức tranh đẹp nhất và phát quà.

5. Viết báo có nội dung về thiên tai

Mục đích và kết quả mong đợi

1. Tạo cơ hội cho học sinh học về thiên tai
2. Tăng cường ý thức về các rủi ro và ảnh hưởng do thiên tai gây ra.

Tóm tắt chương trình

Học sinh thu thập thông tin và viết một bài báo về thiên tai.

Đối tượng học sinh

Tiểu học 4 - 5

THCS 6 - 9

Thời gian

~1 tuần

Đồ dùng

Yêu cầu

- Bút màu
- Chì màu
- Giấy viết

Không bắt buộc

- Tranh ảnh

Chuẩn bị :

- Một tờ báo làm ví dụ cho học sinh.

Lựa chọn khác :

- Học sinh có thể đọc bài báo của mình nếu trường học có hệ thống phát thanh.

Ghi chú và góp ý:

- Nếu việc viết báo quá khó với học sinh tiểu học, các em có thể thu thập tranh ảnh để làm một tờ báo ảnh thay vì báo viết.

Báo ảnh của học sinh trường Võ Thị Sáu, thành phố Đà Nẵng (nguồn: SEEDS Asia)

Tiến trình thực hiện

Viết báo (vài ngày)

- Phát động hoạt động làm báo tường và đặt ra một thời hạn cho học sinh viết bài.
- Thu bài viết và tiến hành chỉnh sửa.
- Lập nhóm để tổ chức và trình bày tờ báo.

Trình bày và đánh giá (20 phút)

- Tổ chức trưng bày hoặc treo báo lên tường để tất cả các học sinh có thể đọc.
- Đánh giá báo tường dựa vào các tiêu chí như:
 - ◇ Nội dung có liên quan đến giảm nhẹ thiên tai
 - ◇ Thiết kế
 - ◇ Cấu trúc tờ báo
 - ◇ Khác...

Ngoài ra:

- Trao thưởng cho tờ báo hay nhất.

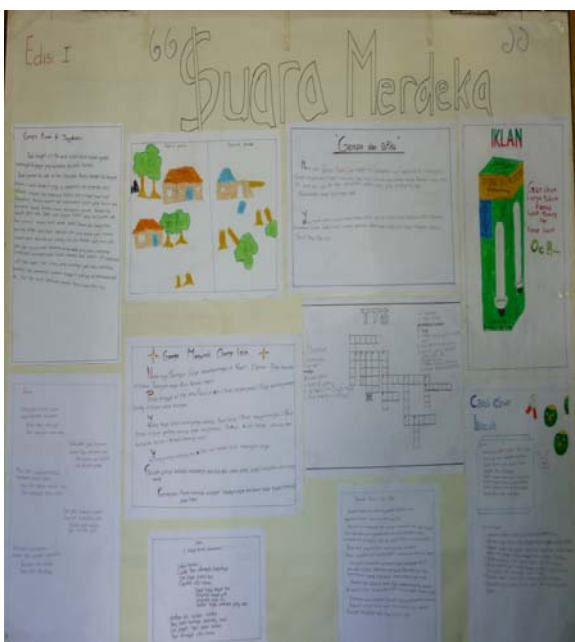
Tổng kết (5 phút)

- Cùng với học sinh tổng kết hoạt động.

Hoạt động ở trường Tiểu học

Làm báo tường (Indonesia)

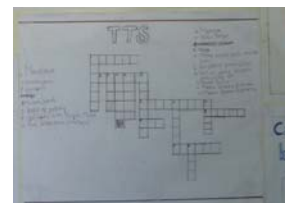
Trường tiểu học Rojoniten, Tegalsari, và Gading Harjo 2 ở Sanden Bantul đã cùng với tổ chức SEEDS Asia và đơn vị hỗ trợ khẩn cấp YAKKUM (YEU) tổ chức hoạt động làm báo tường có nội dung về thiên tai cho học sinh. Tờ báo là nơi học sinh thể hiện sức sáng tạo trong viết bài, vẽ hình... Học sinh đã đóng các vai trò khác nhau như nhà báo, biên tập viên hay thợ chụp ảnh.

Tờ báo “Suara Merdeka”
Của trường tiểu học Gading Harjo 2

Vẽ tranh

Trò chơi đố chữ

Thơ

Tờ báo có nội dung đa dạng như các bài phỏng vấn, báo cáo, vẽ hình, trò chơi, thơ...v.v.

6. Khảo sát trường học và lập sơ đồ

Mục đích và kết quả mong đợi

1. Tìm kiếm những điểm an toàn và nguy hiểm ở trong trường học
2. Xác định tuyến thoát hiểm
3. Hiểu thêm về môi trường trường học

Tóm tắt hoạt động

Học sinh sẽ đi khảo sát trường học, tìm ra những điểm an toàn, nguy hiểm ở trong trường khi có thiên tai xảy đến, vẽ sơ đồ và xem xét tuyến thoát hiểm hợp lý, trình bày các kết quả của nhóm mình

Đối tượng học sinh

Tiểu học 4 - 5

THCS 6 - 9

Thời gian

80 - 100 phút

Đồ dùng

Yêu cầu

- Bút màu/Sáp màu
- Bút chì
- Giấy A0

Không bắt buộc

- Máy chụp ảnh và máy in
- Giấy ghi chú
- Các băng dính hình tròn các màu (để dùng cho sơ đồ)

Ngoài ra:

- Có thể giả định một loại thiên tai cụ thể nào đó bởi vì địa điểm an toàn và nguy hiểm tùy thuộc vào từng loại thiên tai.

Ghi chú và góp ý :

- Sau khi lập sơ đồ, giáo viên có thể yêu cầu học sinh xem xét tuyến thoát hiểm và điểm trú ẩn.
- Nếu không có máy chụp ảnh, học sinh có thể tự vẽ minh họa lên sơ đồ.

Tiến trình thực hiện

Giới thiệu (chuẩn bị cho đi khảo sát trường học) (15 phút)

- Giải thích về tiến trình thực hiện hoạt động, nhấn mạnh rằng học sinh không chỉ tìm kiếm những điểm nguy hiểm mà cũng cần xác định điểm an toàn khi thiên tai xảy đến.
- Yêu cầu học sinh suy nghĩ về những địa điểm an toàn, nguy hiểm trong trường và có thể đưa ra một số ví dụ giúp học sinh hiểu rõ hơn.
<Ngoài ra>
- Có thể lựa chọn giả định một loại thiên tai nào đó như: Bão, lụt, sạt lở đất, hỏa hoạn... Giáo viên có thể phân công mỗi nhóm một loại thiên tai khác nhau.

Chia nhóm và phân công (5 phút)

- Chia học sinh thành các nhóm 6 – 10 em.
- Phát máy chụp ảnh, bút, giấy... cho các nhóm
- Phân công nhiệm vụ cho các thành viên trong nhóm. Mỗi học sinh đảm nhận các nhiệm vụ khác để đảm bảo mọi người đều tham gia hoạt động. (xem ví dụ “phân công nhiệm vụ”)

Ví dụ phân công nhiệm vụ :

- Trưởng nhóm
- Chụp ảnh
- Vẽ sơ đồ
- Ghi chú
- Quan sát những điểm nguy hiểm/an toàn

Khảo sát trường học (20- 30 phút)

- Học sinh đi khảo sát và xác định những nơi nguy hiểm/an toàn.
- Học sinh ghi chú lại những phát hiện của mình và chụp ảnh.

Vẽ sơ đồ (20 - 30 phút)

- Học sinh vẽ sơ đồ trên giấy A₀
- Dán hoặc vẽ hình ảnh minh họa ở một số địa điểm, dán màu lên sơ đồ, ví dụ:
 - An toàn: ● (xanh)
 - Nguy hiểm : ● (đỏ)
 - Những điểm quan trọng khác : ● (vàng)
- Học sinh bổ sung thêm nhận xét vào các điểm đánh dấu.

Trình bày và thảo luận (15 phút)

- Yêu cầu các nhóm lên trình bày sơ đồ của nhóm mình.
- Các nhóm khác đặt câu hỏi chất vấn.
- Yêu cầu học sinh xem xét những tuyến thoát hiểm và điểm di dời dựa trên sơ đồ của nhóm, trong trường hợp có thiên tai như bão/lũ/sạt lở đất/hỏa hoạn xảy ra.

Nhận xét đánh giá (5 phút)

- Đánh giá và đưa ra các nhận xét về sơ đồ và phần trình bày của các nhóm.

Tổng kết (5 phút)

- Cùng với học sinh tổng kết hoạt động.

7. Quan sát thực địa và lập sơ đồ

Mục đích và kết quả mong đợi

1. Tìm ra những nơi nguy hiểm, an toàn và có ích ở trong cộng đồng
2. Xác định tuyến thoát hiểm và địa điểm trú ẩn
3. Hiểu thêm về môi trường xung quanh trường học

Tóm tắt chương trình

Học sinh đi khảo sát khu vực xung quanh trường để tìm ra những nơi nguy hiểm, nơi an toàn khi có thiên tai xảy ra, lập sơ đồ, xem xét những tuyến đường đi dời và trình bày những khám phá của nhóm

Đối tượng học sinh

Tiểu học

4 - 5

THCS

6 - 9

Thời gian

90 - 100 phút

Đồ dùng

Yêu cầu

- Bút màu/Sáp màu
- Bút chì
- Giấy A0

Không bắt buộc

- Máy chụp ảnh và máy in
- Giấy ghi chú
- Các băng dính hình tròn các màu (để dùng cho sơ đồ)

Ngoài ra:

1. Có thể giả định một loại thiên tai cụ thể nào đó bởi vì địa điểm an toàn và nguy hiểm tùy thuộc vào từng loại thiên tai.
2. Giáo viên có thể thu thập thêm sơ đồ và kế hoạch thoát hiểm từ cơ quan chính quyền.

Ghi chú và góp ý :

- Sau khi lập sơ đồ, giáo viên có thể yêu cầu học sinh xem xét tuyến thoát hiểm và điểm trú ẩn.
- Nếu không có máy chụp ảnh, học sinh có thể tự vẽ minh họa lên sơ đồ.

Tiến trình thực hiện

Giới thiệu (15 phút)

- Giải thích về tiến trình thực hiện hoạt động, nhấn mạnh rằng học sinh không chỉ tìm kiếm những nơi nguy hiểm mà cũng cần xác định điểm an toàn khi thiên tai xảy đến.
- Yêu cầu học sinh suy nghĩ về những địa điểm an toàn, nguy hiểm trong cộng đồng và có thể đưa ra một số ví dụ trước.
<Ngoài ra>
- Có thể lựa chọn giả định một loại thiên tai nào đó như: Bão, lụt, sạt lở đất, hỏa hoạn... Giáo viên có thể phân công mỗi nhóm một loại thiên tai khác nhau.

Chia nhóm và phân công (5 phút)

- Chia học sinh thành các nhóm 6 – 10 em.
- Phát máy chụp ảnh, bút, giấy... cho các nhóm.
- Phân công nhiệm vụ cho các thành viên trong nhóm. Mỗi học sinh đảm nhận các nhiệm vụ khác để đảm bảo mọi người đều tham gia hoạt động. (xem ví dụ “phân công nhiệm vụ”)

Ví dụ phân công nhiệm vụ :

- Trưởng nhóm
- Chụp ảnh
- Vẽ sơ đồ
- Ghi chú
- Quan sát những điểm nguy hiểm/an toàn

Quan sát thực địa (30 phút)

- Học sinh đi khảo sát xung quanh cộng đồng và xác định những nơi nguy hiểm/an toàn.
- Học sinh ghi chú lại những phát hiện của mình và chụp ảnh.
- Học sinh bổ sung thêm thông tin/nhận xét thu được từ những người dân ở cộng đồng.

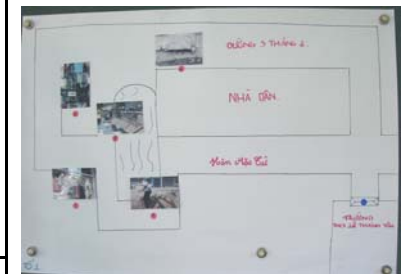
Vẽ sơ đồ (20 - 30 phút)

- Học sinh vẽ sơ đồ trên giấy A₀
- Dán hoặc vẽ hình ảnh minh họa ở một số địa điểm, dán màu lên sơ đồ, ví dụ:
 - An toàn: ● (xanh)
 - Nguy hiểm : ● (đỏ)
 - Những điểm quan trọng khác : ● (vàng)
- Học sinh bổ sung thêm nhận xét vào các điểm đánh dấu.

Trình bày và thảo luận (15 phút)

- Yêu cầu các nhóm lên trình bày sơ đồ của nhóm mình.
- Các nhóm khác đặt câu hỏi chất vấn.
- Yêu cầu học sinh xem xét những tuyến thoát hiểm và điểm di dời dựa trên sơ đồ của nhóm, trong trường hợp có thiên tai như bão/lũ/sạt lở đất/hỏa hoạn xảy ra.

Nhận xét đánh giá (5 phút)

- Đánh giá và đưa ra các nhận xét về sơ đồ và phần trình bày của các nhóm.

Tổng kết (5 phút)

- Cùng với học sinh tổng kết hoạt động.

8. Công tác chuẩn bị và các biện pháp giảm nhẹ phi công trình

Mục đích và kết quả mong đợi

1. Học hỏi những công việc cần thiết để đối phó với thiên tai
2. Hiểu được khái niệm và các biện pháp giảm nhẹ phi công trình
3. Hiểu được tầm quan trọng của công tác chuẩn bị để giảm nhẹ rủi ro thiên tai

Tóm tắt chương trình

Học sinh sẽ thảo luận về những việc cần/nên làm trước, trong khi và sau thiên tai và học về các biện pháp giảm nhẹ phi công trình

Đối tượng học sinh

Tiểu học

4 - 5

THCS

6 - 9

Thời gian

60 phút

Đồ dùng

Yêu cầu

- Bút màu/Bút chì
- Giấy A₀

Không bắt buộc

- Hình ảnh (minh họa các biện pháp giảm nhẹ phi công trình)

Chuẩn bị :

- Yêu cầu học sinh xem xét việc làm thế nào để chuẩn bị đối phó với thiên tai.

Ghi chú và góp ý:

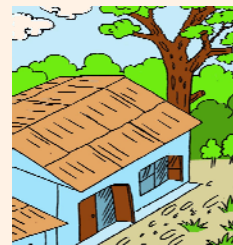
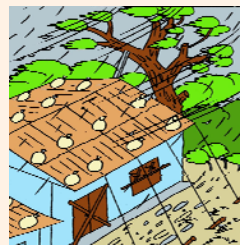
- Mặc dù Việt Nam ít bị nguy cơ động đất, học sinh cũng cần hiểu về những ảnh hưởng và nguy hiểm của loại thiên tai này.

Hình: Tác dụng của các biện pháp giảm nhẹ phi công trình

Không áp dụng biện pháp giảm nhẹ

Có áp dụng biện pháp giảm nhẹ

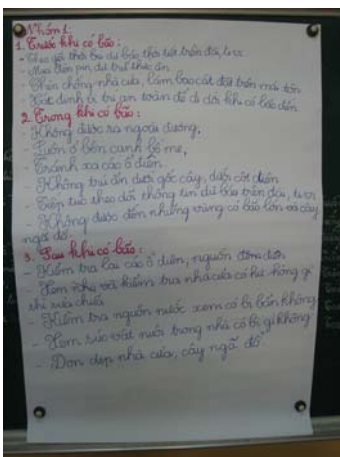
Tài liệu tham khảo:

- Tài liệu I: Khái niệm về các biện pháp giảm nhẹ phi công trình
- Tài liệu II: Kiểm tra “Công tác chuẩn bị”
- Tài liệu III: Những việc cần làm trước, trong khi và sau thiên tai
- Tài liệu IV: Một số lời khuyên để an toàn
- Tài liệu V: Trận động đất lịch sử Hanshin-Awaji
- Tài liệu VI: Các biện pháp giảm nhẹ phi công trình để đối phó với động đất

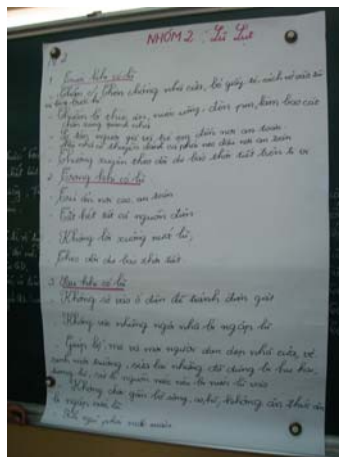
Tiến trình thực hiện

<p>Giới thiệu (10 phút)</p> <ul style="list-style-type: none"> Giải thích khái niệm về giảm nhẹ phi công trình và đưa ra các ví dụ cụ thể như “làm bao cát” hay “chăng chống cửa sổ để đối phó với bão”. Đánh giá tầm quan trọng của công tác chuẩn bị. Yêu cầu học sinh suy nghĩ về công tác chuẩn bị đối phó với thiên tai. 	
<p>Hoạt động nhóm (20 phút)</p> <ul style="list-style-type: none"> Chia học sinh ra thành từng nhóm và yêu cầu các em xem xét những việc nên là trước, trong khi và sau thiên tai. Phân công học sinh để làm báo cáo về việc làm thế nào đối phó với thiên tai (Xem phần “Các chủ đề ví dụ”). Giáo viên các thể phân công mỗi nhóm mỗi loại thiên tai khác nhau (bão, lụt, hỏa hoạn). 	<p>Các chủ đề ví dụ</p> <p>Nhóm 1 - Trước lũ lụt Nhóm 2 - Trong khi lũ lụt Nhóm 3 - Sau lũ lụt Nhóm 4 - Trước bão Nhóm 5 - Trong khi bão Nhóm 6 - Sau bão Nhóm 7 - Hỏa hoạn</p>
<p>Báo cáo và đặt câu hỏi (10 phút)</p> <ul style="list-style-type: none"> Từng nhóm lên trình bày ý tưởng của nhóm mình. Các nhóm đặt câu hỏi kiểm tra lẫn nhau và cùng thảo luận. 	
<p>Thảo luận (10 phút)</p> <ul style="list-style-type: none"> Cung cấp cho học sinh các bảng liệt kê. Cung cấp các ví dụ về biện pháp giảm nhẹ phi công trình cho động đất (lấy ví dụ trận động đất Kobe ở Nhật Bản). 	
<p>Tổng kết (5 phút)</p> <ul style="list-style-type: none"> Cùng với học sinh tổng kết bài học. 	

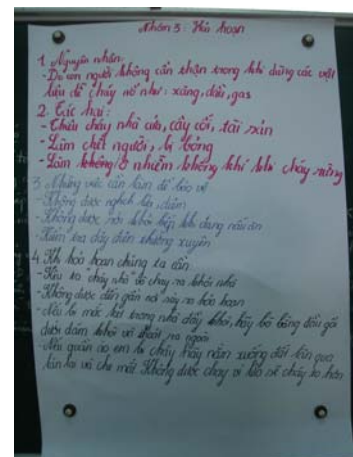
<Ví dụ các báo cáo về danh sách những việc cần/nên làm trước, trong khi và sau thiên tai

Lũ lụt

Bão

Hỏa hoạn

Tài liệu I: Khái niệm về “Giảm nhẹ phi công trình”

Giảm nhẹ phi công trình

◇ “Phi công trình”

● Những yếu tố không thuộc về xây dựng và cấu trúc vật thể.

Ví dụ: những thứ ngoại trừ: tường, sàn nhà, xà đỡ,...

Các yếu tố phi công trình có thể bao gồm: đèn, cửa sổ, cửa chính, đồ nội thất, máy tính, các đồ dùng điện, tivi, dàn máy, tủ sách, máy sưởi hoặc máy điều hòa, hệ thống điện....

◇ “Giảm nhẹ”

- “Giảm bớt hoặc hạn chế những ảnh hưởng bất lợi của thiên tai hoặc có liên quan đến thiên tai”

◇ “Các biện pháp giảm nhẹ phi công trình”

- “Các biện pháp giảm nhẹ phi công trình” là những biện pháp giảm nhẹ rủi ro và ảnh hưởng của thiên tai thông qua việc nâng cao nhận thức, kiến thức, cam kết, chính sách và cung cấp thông tin.

Tài liệu II: Bảng liệt kê các biện pháp chuẩn bị

Hãy tiến hành ở nhà cùng gia đình

Bảng liệt kê sau có thể được thực hiện ở gia đình, và giúp các thành viên nâng cao khả năng đối phó với thiên tai!

Chuẩn bị ở gia đình	
	Chuẩn bị cho các trường hợp khẩn cấp: Họp mặt gia đình thường xuyên và phân công nhiệm vụ cho các thành viên. Hướng dẫn trẻ em quay các số điện thoại cấp cứu
	Các thiết bị gia dụng: Hãy đảm bảo là mọi người biết cách tắt ga, điện, nước ở nhà mình. Ngoài ra, mọi người đều nên biết cách sử dụng bình chữa cháy
	Sửa chữa nhà cửa: Kiểm tra các hiểm họa ở trong nhà và sửa chữa. Ví dụ: rò rỉ, nứt tường...
	Địa điểm an toàn: Xác định vị trí an toàn ở trong nhà khi có bão hoặc động đất xảy ra
	Số điện thoại liên lạc: Lên danh sách những số liên lạc cần thiết và dán ở các phòng trong nhà. Hãy đảm bảo là danh sách có các số điện thoại cần có như bệnh viện, cứu hỏa, bác sĩ và hàng xóm của gia đình mình
	Điểm tập họp: Thống nhất hai địa điểm để gặp lại nhau trong trường hợp bị thất lạc trong thiên tai: một điểm ở gần nhà và một địa điểm thứ hai ở một nơi khác
	Đối tượng đặc biệt: Người già và những người có vấn đề về thể chất thường gặp nhiều khó khăn khi có thiên tai xảy ra. Nếu trong nhà có người già/người tàn tật thì trong quá trình lập kế hoạch đối phó với thiên tai cần chú ý đến những đối tượng này

Nguồn: “<http://www.mahalo.com/how-to-prepare-for-a-natural-disaster>” (Mahalo.com Inc.)

Tài liệu III: Trước, trong khi và sau khi có thiên tai

Hãy chuẩn bị!

Bảng sau liệt kê những điều cần làm để đối phó với thiên tai !

TRƯỚC, TRONG KHI và SAU KHI có thiên tai

TRƯỚC KHI	
	Lập kế hoạch thoát hiểm cho gia đình
	Kiểm tra lại nhà mình để tìm ra những điểm nguy hiểm (ví dụ: đồ đạc dễ rơi, đồ, bển lửa...) và sửa chữa chúng
	Lắng nghe các thông tin và hướng dẫn trên tivi, đài báo, chính quyền và đội cứu hộ địa phương để đối phó với thiên tai
	Cảnh giác đối phó với các nguy cơ thiên tai như gió lớn, bão lụt và sạt lở đất
	Biết các địa điểm công cộng an toàn và tuyến thoát hiểm để di dời tới
	Chuẩn bị “Túi dụng cụ khẩn cấp” bao gồm các loại thức ăn có thể để được lâu, nước, dụng cụ sơ cứu, đài radio, đèn pin, pin, chăn, gối, đồ dùng toilet...

Nguồn: “Chuẩn bị để đối phó với các hiểm họa do gió lớn ở Haiti” (Nhóm hoạt động quốc tế về giảm nhẹ rủi ro thiên tai do gió lớn)

TRONG KHI	
	Lắng nghe thông tin trên tivi, radio và làm theo hướng dẫn chỉ đạo của chính quyền địa phương
	Không nên đi ra ngoài khi đang có gió lớn xảy ra, gió có thể cuốn bay những vật dụng gây sát thương hoặc thậm chí chết người
	Không mở cửa sổ, cửa chính khi có gió lớn
	Tránh xa cửa kính
	Trú ẩn ở nơi an toàn nhất trong nhà của mình
	Tắt bếp ga, điện, nước và các dụng cụ khác khi có thông báo hoặc nếu không cần thiết
	Trong tình huống gió lớn xảy ra, hãy nấp ở trong một phòng nhỏ vững chắc hay ở dưới gầm bàn hay các đồ vật chắc chắn khác
	Nếu trú ẩn ở một nơi công cộng, hãy lắng nghe chỉ dẫn của người có trách nhiệm
	Trú ẩn ở nơi an toàn cho đến khi nghe cảnh báo mới
	Nếu nước lũ tràn vào nhà, hãy di chuyển lên tầng cao hơn
	Không sử dụng điện thoại. Trừ trường hợp khẩn cấp

Nguồn: “Chuẩn bị để đối phó với các hiểm họa do gió lớn ở Haiti” (Nhóm hoạt động quốc tế về giảm nhẹ rủi ro thiên tai do gió lớn)

SAU THIÊN TAI

	Lắng nghe thông báo từ chính quyền địa phương
	Giúp đỡ lẫn nhau để khắc phục thiệt hại vượt qua giai đoạn khó khăn
	Tránh xa dây điện bị đứt, nhà cửa hư hỏng nặng và có nguy cơ đổ sập...
	Trước khi trở về nhà sau khi di tản, cần xem xét cẩn thận ngôi nhà của mình để chắc chắn rằng không có nguy hiểm nào có thể xảy ra
	Nếu có sự nghi ngờ về tính an toàn của nhà mình, hãy nhờ người có chuyên môn xây dựng kiểm tra
	Kiểm tra hệ thống điện, nước, ga trước khi vào nhà
	Kiểm tra các dụng cụ, thiết bị điện nhằm bảo đảm chúng không bị ngâm nước trước khi dùng
	Sửa chữa lại nhà cửa nhờ sự giúp đỡ của đội cứu hộ và chính quyền địa phương
	Không sử dụng điện thoại trừ khi cần gọi hỗ trợ y tế hay các trường hợp nguy hiểm đến tính mạng
	Chấp nhận các biện pháp hỗ trợ và vệ sinh của cán bộ y tế
	Vệ sinh phòng dịch và các bệnh truyền nhiễm lây lan bằng đường uống như là bệnh ỉa chảy, thương hàn, các bệnh về da...

Nguồn: “Chuẩn bị để đối phó với các hiểm họa do gió lớn ở Haiti” (Nhóm hoạt động quốc tế về giảm nhẹ rủi ro thiên tai do gió lớn)

Tác giả **Bùi Bá Hân**

Sinh viên

Khoa môi trường và công nghệ sinh học

Trường Cao đẳng Đức Trí

● Tài liệu IV: Một số lời khuyên để an toàn

Các lời khuyên để an toàn

Sau đây là những bảng kiểm tra để được an toàn trước mọi thiên tai

Các lời khuyên

Đối phó với thiên tai bão, lũ lụt và hỏa hoạn

BÃO LỤT	
	Thu thập những vật dụng quý giá và tài liệu quan trọng cất vào chỗ an toàn
	Di dời đồ đạc lên chỗ cao hơn so với mức lũ dự đoán
	Cẩn thận giữ gìn các thiết bị điện
	Hãy luôn chắc chắn là mình có một túi dụng cụ khẩn cấp phòng khi cần thiết
	Tắt hết hệ thống điện, ga và khóa cửa chắc chắn trong trường hợp phải di tản
	Tháo tất cả phích cắm khỏi ổ điện
	Sau khi lũ, hãy kiểm tra độ an toàn trước khi sử dụng lại các thiết bị điện
	Đặt bao cát lên mái nhà trước khi có bão tới (mái tôn)
	Sử dụng bao cát để ngăn nước lũ tràn vào nhà
	Lắng nghe chỉ đạo từ chính quyền địa phương
	Không lội qua vùng nước lũ
	Không để trẻ em chơi ở vùng có nước lớn, vùng có lũ hoặc gần điểm thoát nước

HỎA HOẠN	
	Nếu có báo động cháy, hãy giữ bình tĩnh và thoát ra ngoài
	Nếu thấy khói ở dưới gầm cửa, hãy tìm nơi khác để thoát ra
	Chạm vào nắm cửa để kiểm tra trước khi mở, nếu thấy nóng thì không được mở cửa ra
	Khi có nhiều hơi khói, nằm sát và bò trên sàn nhà để tới chỗ an toàn
	Nếu bị dính lửa vào áo quần, hãy dừng lại, nằm xuống đất và lăn tròn để dập lửa
	Nếu chẳng may bị mắc kẹt trong một tòa nhà đang cháy, hãy tới vị trí gần cửa sổ và nằm sát xuống nền nhà. Ra hiệu để tìm kiếm sự giúp đỡ
	Không được đi sâu vào tòa nhà trừ khi có hiệu lệnh nói rằng làm như thế sẽ an toàn

Nguồn: “Chuẩn bị để đối phó với các hiểm họa do gió lớn ở Haiti” (Nhóm hoạt động quốc tế về giảm nhẹ rủi ro thiên tai do gió lớn)

& “Bước 1-2-3 để giáo dục về thiên tai” (Trường nghiên cứu môi trường toàn cầu, Đại học Kyoto)

Tài liệu V : Trận động đất lịch sử Hanshin-Awaji

Vào ngày 17/1/1995 một trận động đất lớn đã xảy ra ở miền Nam tỉnh Hyogo, đặc biệt nghiêm trọng ở thành phố Kobe và vùng lân cận (gọi là vùng Hanshin). Trận động đất lịch sử Hanshin-Awaji đã làm chết và bị thương nghiêm trọng 17.000 người. 640.000 ngôi nhà bị sập và gần như bị phá hủy. 6.000 ngôi nhà khác bị thiêu rụi. Nhiều công trình hạ tầng cơ sở bị phá hủy khiến đời sống trở nên rất khó khăn.

Trái: Khung cảnh sau trận động đất chụp từ trên phi cơ
Phải: Một ngôi nhà bị phá hủy

(Nguồn: Chụp ở Shiawase Hakobo (Yomiuri Telecasting Corporation))

Thành phố Kobe nằm ở phía Tây Nhật Bản. Nổi tiếng với những cảnh núi và biển đẹp. Sau trận động đất, dân số Kobe giảm 7%.

Khoảng hơn 5,000 người bị vùi chết trong nhà, trong số đó khoảng 600 người (10%) bị chết do bị vật dụng ngã đè.

Trước đó, mọi người đều tin rằng vùng Hanshin không bị nguy cơ động đất nên đã không có sự chuẩn bị nào như sửa chữa và gắn chặt đồ đạc vào tường.

Thiệt hại sau động đất

(Nguồn: 'Awaji Go Round!', Awaji-Shima Kuni Umi Kyokai)

Quang cảnh nhìn từ một ngọn núi ở Kobe

Ví dụ một biện pháp phi công trình : Cố định chặt tủ vào tường

Nếu không có các biện pháp giảm nhẹ nào, con người có thể bị nguy hiểm

Tài liệu VI: “Các biện pháp giảm nhẹ phi công trình” cho Động đất

BƯỚC 1

Xác định nguy cơ: Bước đầu tiên để giảm nhẹ tính dễ bị tổn thương là đánh giá nguy cơ. Bạn phải xác định những thảm họa phi cấu trúc nào đang hiện hữu ở gia đình hay trường học của mình

Ví dụ về bảng kiểm tra các thảm họa có thể xảy ra ở nhà

	Có đồ vật nặng nào hoặc đồ vật có chiều cao lớn nào trong gia đình bạn dễ bị rơi rớt khi có động đất xảy ra?
	Nếu những đồ vật đó đổ xuống, chúng có thể bịt kín lối ra không?
	Những đồ treo tường đã được cố định chưa?
	Những đồ vật được treo và hệ thống đèn điện đã được cố định chặt để chúng khỏi đong đưa tự do, bị vỡ khi đập vào tường hay đồ đạc, hoặc làm vỡ cửa sổ hay chưa?
	Các đồ vật treo trên tường như đồng hồ, tranh ảnh, gương soi... có được treo chặt vào tường chưa?
	Những đồ đạc trang trí hoặc đặt trên giá sách có được cố định để phòng trường hợp rơi rớt chưa?
	Nhà bạn có chắc chắn không?

Nguồn : “<http://www.mahalo.com/how-to-prepare-for-a-natural-disaster>” (Mahalo.com Inc.) & ‘Killer on the Loose’ (Tualatin Valley Fire and Rescue “<http://www.tvfr.com/safetytips/docs/PE-21Non-Structural%20Mitigation.pdf>”)

BƯỚC 2 – Một khi bạn đã xác định các nguy cơ – **Hãy hành động**

- Xác định những việc nào sẽ giúp bạn giảm nhẹ nguy cơ nhiều nhất?
- Xác định những việc nào sẽ chỉ tốn rất ít hoặc không tốn tiền để thực hiện (ví dụ: Đóng chặt giá sách vào tường, đóng chặt gương và tranh ảnh)
- Xác định các phương pháp khác cho những vấn đề trầm trọng hơn (ví dụ: thay mới đồ đạc, di chuyển...)
- Kiểm tra định kỳ các biện pháp bạn đã thực hiện để đảm bảo chúng vẫn còn tác dụng

9. Làm túi dụng cụ khẩn cấp

Mục đích và kết quả mong đợi

1. Xác định được những vật dụng cần thiết trong trường hợp khẩn cấp
2. Nâng cao ý thức chuẩn bị đối phó với những trường hợp khẩn cấp
3. Tăng cường kỹ năng chuẩn bị một số vật dụng trong quỹ tiền có hạn

Tóm tắt chương trình

Học sinh thảo luận chọn ra những vật dụng cần thiết khi có trường hợp nguy cấp xảy ra và trình bày ý tưởng của mình

Đối tượng học sinh

Tiểu học 4 - 5

THCS 6 - 9

Thời gian

45 - 60 phút

Đồ dùng

Tranh và thẻ minh họa

Yêu cầu

- Tranh minh họa các vật dụng với giá tiền
- Thẻ minh họa các vật dụng với giá tiền
- Máy tính

Không bắt buộc

- Bảng và bút
- Vật dụng thật

Chuẩn bị :

- Kiểm tra giá của các đồ dùng để điều chỉnh giá cho thích hợp.
- Làm các tấm thẻ minh họa.
- Quyết định kinh phí (thích hợp khi thực hiện với học sinh THCS).

Trước giờ lên lớp:

- Trước hoạt động, yêu cầu học sinh xem xét những vật dụng cần thiết cho các trường hợp khẩn cấp.

Ghi chú và góp ý :

- Học sinh có thể điều chỉnh giá nếu các em cho rằng vật dụng đó quá đắt hoặc rẻ tiền.
- Học sinh có thể suy nghĩ đến những trường hợp khẩn cấp chỉ nên ở trong nhà hoặc phải di dời tới địa điểm khác trong khi có bão lụt xảy ra.
- Có thể thêm hoặc thay thế các đồ dùng vật dụng cho phù hợp với điều kiện thực tế của địa phương và môi trường tự nhiên xung quanh.
- Đối với học sinh tiểu học có thể bỏ qua phần tính giá tiền.

Tài liệu tham khảo:

- Tài liệu tham khảo I: Ví dụ về bảng minh họa các đồ dùng

Tiến trình thực hiện

Giới thiệu (10 phút)

- Giải thích tầm quan trọng của công tác chuẩn bị những đồ dùng cần thiết cho trường hợp khẩn cấp.
- Giới thiệu cho học sinh hiểu rằng các em cần ưu tiên lựa chọn những đồ dùng cần thiết trong khoản tiền giới hạn để làm thành “túi dụng cụ khẩn cấp”.
- Quy định số tiền.

Thực hành làm túi khẩn cấp (20 phút)

- Chia học sinh thành các nhóm.
- Phát các tấm thẻ minh họa vật dụng cho các nhóm.
- Hướng dẫn học sinh thảo luận để lựa chọn những đồ dùng cần thiết, có thể căn cứ vào:
 - a. Mức độ cần kíp trong tình huống khẩn cấp
 - b. Kinh phí
- Yêu cầu học sinh sắp xếp thứ tự ưu tiên các đồ dùng, lựa chọn những thứ cần thiết nhất và tính tổng giá tiền.

Trình bày và thảo luận (15 phút)

- Yêu cầu các nhóm lên trình bày và giải thích lý do tại sao lại chọn những vật dụng đó.
- Các nhóm khác đặt câu hỏi cho nhóm trình bày trả lời.
- Đánh giá phần trình bày và tóm tắt lại những đồ dùng cần thiết nhất.

Tổng kết (5 phút)

- Cùng với học sinh tổng kết lại bài học
- *Dặn dò học sinh truyền đạt lại những gì đã học với phụ huynh.

Hoạt động ở trường THCS

THCS Lê Thánh Tôn (Việt Nam)

Học sinh của trường có khuynh hướng lựa chọn những đồ dùng rẻ tiền để có thể mua được nhiều, nhưng cô giáo đã chỉ ra rằng, không phải khi nào mua đồ rẻ cũng tốt bởi vì chúng có thể nhanh hỏng và không hiệu quả trong trường hợp khẩn cấp. Sau đó, học sinh thảo luận và lựa chọn ra những đồ dùng cần thiết với giá tiền hợp lý. Sau khi nghe các nhóm học sinh trình bày, cô giáo đã tổng kết lại những đồ dùng cần thiết nhất như sau:

- Nước (để đảm bảo có nước sạch uống)
- Thức ăn (những loại tiện dụng như đồ hộp)
- Đài radio (để lắng nghe tin tức)
- Đèn pin (dùng để chiếu sáng trong các trường hợp nguy hiểm)
- Dao đa năng (dùng để cắt hay mở đồ hộp)
- Áo mưa (để không bị ướt nếu phải đi ra ngoài)
- Túi ni lông (để bao bọc những tài liệu giấy tờ quan trọng)

Hoạt động ở trường Tiểu học

Trường Tiểu học Võ Thị Sáu (Việt Nam)

Đối với học sinh tiểu học, vì các em còn nhỏ và thiếu kinh nghiệm sống nên chưa biết được những đồ dùng nào cần thiết để chuẩn bị cho các trường hợp khẩn cấp. Chính vì thế, cô giáo yêu cầu các em tham khảo ý kiến của bố mẹ của mình trước khi lên lớp.

Tài liệu tham khảo I: Ví dụ về tranh minh họa các vật dụng

			
Dao 6000VND	Pin 8000VND	Đài /Radio 120000VND	Chăn 60000VND
			
Nến và diêm 10000VND	Bật lửa 2000VND	Bếp ga mini 120000VND	Loa phát thanh 150000VND
			
Dây thừng 15000VND	Còi 5000VND	Dao đa năng 20000VND	Dụng cụ sơ cứu 80000VND
			
Nước 15000VND	Thức ăn 150000VND	Chảo 60000VND	Áo mưa 25000VND

			
Thuốc	Khẩu trang	Kéo	Đồ lót
100000VND	5000VND	9000VND	25000VND

			
Găng tay	Đồ dùng cho trẻ sơ sinh	Mũ bảo hiểm	Giấy và bút
10000VND	50000VND	50000VND	7000VND

			
Khui chai/lon	Xẻng	Khăn giấy	Đèn pin
3000VND	50000VND	10000VND	60000VND

			
Kính	Áo khoác	Túi	Tiền
50000VND	120000VND	15000VND	VND

Túi nhựa
2000VND

10. Làm bao cát

Mục đích và kết quả mong đợi

1. Học cách làm bao cát và xếp đặt chúng một cách hợp lý
2. Biết được nhiều công dụng khác nhau của bao cát để giảm nhẹ rủi ro trước khi thiên tai tới

Tóm tắt chương trình

Học sinh thực hành cách làm bao cát và cách sử dụng

Đối tượng học sinh

Tiểu học

4 - 5

THCS

6 - 9

Thời gian

60 phút

Đồ dùng

Yêu cầu

- Cát
- Bao
- Dây thừng
- Xèng

Không bắt buộc

- Hình ảnh/tài liệu minh họa

Lựa chọn thêm :

- Nếu giáo viên của trường có thể tìm được người có kinh nghiệm trong làm và sử dụng bao cát thì có thể mời họ đến trường để cung cấp những hướng dẫn kỹ thuật về:
 - ◇ Cách làm bao cát (Đổ cát vào bao, buộc dây và cách xếp đặt).
 - ◇ Khi nào, ở đâu và cách đặt bao cát có hiệu quả nhất.

Ghi chú và góp ý :

- Đối với học sinh tiểu học, các em còn yếu nên không nên cho học sinh đổ quá nhiều cát vào bao.

Làm bao cát

Đặt bao cát lên mái nhà

Ngăn dòng nước nhờ bao cát

Tiến trình thực hiện

Giới thiệu (10 phút)

- Giới thiệu cho học sinh biết những tác dụng của bao cát để giảm nhẹ rủi ro do bão và lũ lụt gây ra, bao gồm:
- Đặt bao cát lên mái nhà để chống tốc mái do gió lớn (khi có bão).
- Xếp bao cát trước cổng hoặc cửa chính để ngăn dòng nước tràn vào (lũ lụt)
- Xếp bao cát gia cố dọc bờ sông để ngăn nước tràn (lũ lụt)
- Các tác dụng khác
- Yêu cầu học sinh xác định xem có điểm nào trong trường cần đặt bao cát để tăng cường sức chống chịu với bão lụt.

Hoạt động chính (40 phút)

- Hướng dẫn cách làm bao cát
- Bao nhiêu cát nên cho vào bao:
- Khoảng 1/2 bao (hình 1)
- Cách buộc hoặc khâu bao cát; (hình 2 - 4)
- Cách đặt bao cát; (hình 5)
- Đặt bao cát như thế nào cho hợp lý (hình 6 & 7)

Hình 1

Bao cát cần được buộc chặt đúng cách

Hình 2

Hình 3

Hình 4

Hình 5

Đặt bao cát với đầu buộc nằm dưới

Hình 6

Xếp bao cát để ngăn nước

Hình 7

Đặt bao cát 1) gần mép mái
2) ở các điểm nối giữa các lá tôn và 3) vào đỉnh mái tôn

- Yêu cầu học sinh thực hành: 1) đổ cát vào bao 2) buộc dây, 3) xếp đặt bao cát
- Sau khi thực hành, giải thích cho học sinh hiểu là thời gian sử dụng bao cát chỉ vào khoảng 6 tháng, tùy thuộc vào chất lượng của bao.

Tổng kết (5 phút)

- Cùng học sinh tổng kết lại bài học

11. Nấu ăn

Mục đích và kết quả mong đợi

1. Học cách chuẩn bị thức ăn sau thiên tai
2. Nâng cao kỹ năng lựa chọn nguồn thực phẩm và nấu ăn trong điều kiện khó khăn

Tóm tắt chương trình

Học sinh thực hành nấu nướng trong trường hợp có thiên tai xảy ra

Đối tượng học sinh

THCS

6 - 9

Thời gian

90—120 phút

Đồ dùng

Yêu cầu

- Thực phẩm
- Gia vị nấu
- Nhiên liệu (củi, dừa...)

Không bắt buộc

Chuẩn bị :

- Đánh giá nguồn lương thực nào có thể sử dụng và cách chế biến.
- Chuẩn bị nhiên liệu và gia vị.

Ghi chú và góp ý :

- Hoạt động này có thể được lồng ghép trong các chương trình khác của trường như là hội trại, ngày truyền thống của trường...

Nấu ăn trong dịp hội trại của trường

Tiến trình thực hiện

Giới thiệu (Trước khi nấu)

- Giải thích cho học sinh hiểu rằng trong thiên tai có thể xảy tình trạng thiếu lương thực thực phẩm và các dụng cụ nấu nướng thông thường khiến việc chế biến thức ăn trở nên khó khăn hơn.
- Yêu cầu học sinh xác định các nguồn lương thực sẵn có tại địa phương và cách chế biến.
- Yêu cầu học sinh lên kế hoạch chuẩn bị nấu nướng.

Thực hành nấu ăn (60-120 phút)

- Học sinh nấu ăn bằng những nguyên liệu và vật dụng sẵn có tại địa phương.

Đánh giá (10 phút)

- Sau khi nếm các món ăn, đánh giá tính hợp lý để nấu và sử dụng trong các trường hợp khẩn cấp.

Tổng kết (5 phút)

- Cùng học sinh tổng kết lại bài học.

Nấu ăn trong điều kiện thiên tai

1/ Những vật dụng phù hợp: bếp ga mini, bếp dầu hoặc sử dụng nhiên liệu củi gỗ có sẵn tại địa phương.

2/ Thực phẩm : Mỳ ăn liền, đồ hộp, nước mắm, nước tương, đậu rang, muối mè (hình dưới)

Ví dụ ở Indonesia

Cùng nhau nấu ăn.... (Indonesia)

Ăn uống là một nhu cầu căn bản của con người khi bị ảnh hưởng bởi thiên tai. Với mong muốn dạy cho học sinh biết cách chuẩn bị đồ ăn trong trường hợp nguy hiểm, trường tiểu học Tegalsari ở Indonesia đã tổ chức hoạt động nấu ăn cho các em học sinh. Mục đích của hoạt động là để cho các em biết được những loại thực phẩm sẵn có tại địa phương và cách chế biến. Sau đó với sự giúp đỡ của giáo viên, học sinh đã nấu một số món ăn đơn giản và chế biến nhanh.

(Nguồn: SEEDS Asia)

12. Chuyền xô múc nước

Mục đích và kết quả mong đợi

1. Học cách phản ứng trong trường hợp khẩn cấp như có hỏa hoạn xảy ra
2. Cải thiện kỹ năng dập lửa thông qua trò chơi
3. Hiểu được tầm quan trọng của sự phối hợp

Tóm tắt chương trình

Học sinh chơi trò “Chuyền xô múc nước” để dập tắt lửa

Đối tượng học sinh

Tiểu học

4 - 5

THCS

6 - 9

Thời gian

30 phút

Đồ dùng

Yêu cầu

- Xô nước
- Bình chứa nước lớn
- Nước

Không bắt buộc

- Chăn
- Các chương ngại vật

Chuẩn bị :

- Quyết định cách tiến hành hoạt động và chuẩn bị dụng cụ.

Ghi chú và góp ý :

- Giáo viên khuyến khích học sinh phối hợp với nhau.
- Giáo viên có thể linh động điều chỉnh trò chơi (Ví dụ: Đặt thêm chương ngại vật)
- Hoạt động này có thể tổ chức trong giờ thể dục hoặc trong các sự kiện khác của trường.

Tiến trình thực hiện

Giới thiệu (5 phút)

- Cho học sinh tưởng tượng rằng đang có hỏa hoạn xảy ra ở trường và hướng dẫn các em dập lửa.
- Giải thích rằng, để đối phó với hỏa hoạn thì yêu cầu phải phản ứng nhanh và sớm, vì thế sự phối hợp giữa mọi người rất quan trọng.

Hình thức chuẩn (15 - 20 phút)

1. Chia học sinh làm hai hàng để tạo sự ganh đua nhỏ giữa 2 đội.
2. Trong một hàng, học sinh đứng đầu tiên lấy xô, múc nước và chuyền cho người đứng thứ hai, người thứ hai lại chuyền cho người kế tiếp. Cứ như vậy cho tới khi người cuối cùng nhận xô nước và đổ vào bình chứa.
3. Đội nào làm đầy bình chứa nước trước là đội thắng cuộc.

Lựa chọn I

1. Chia học sinh làm hai đội đứng đối diện nhau và đưa xô cho học sinh đứng đầu.
2. Học sinh này phải mang xô chạy tới đưa cho người đứng hàng đối diện. Học sinh đó nhận xô, múc nước và chạy về đổ xô nước vào bình chứa.
3. Học sinh tiếp theo lại tiếp tục như vậy.
4. Đội nào đổ đầy nước trước sẽ thắng trong trò chơi. (bình chứa nước có thể được giả sử như là ngọn lửa cần dập tắt)

Lựa chọn II

1. Học sinh đứng xếp thành hàng, đưa cho em đứng đầu 1 cái chăn.
2. Học sinh đó phải nhúng ướt chăn, (giả định rằng chăn đó dùng để dập lửa) và chạy tới học sinh đứng hàng đối diện (giả định rằng học sinh này bị thương do hỏa hoạn).
3. Học sinh phủ chăn ướt lên biểu tượng có lửa cháy, và cũng học sinh kia về vị trí xuất phát.
4. Các học sinh khác cũng chơi tương tự.
5. Đội thắng là đội kết thúc trò chơi trước.

Tổng kết (5 phút)

- Cùng học sinh tổng kết lại bài học.

13. Sơ cấp cứu

Mục đích và kết quả mong đợi

1. Học sinh học để biết cách phản ứng khi gặp người bị thương
2. Cải thiện kỹ năng sơ cấp cứu

Tóm tắt chương trình

Học sinh học cách tiến hành sơ cấp cứu thông qua bài giảng và thực hành

Đối tượng học sinh

Tiểu học 4 - 5

THCS 6 - 9

Thời gian

90 - 120 phút

Đồ dùng

Yêu cầu

- Băng thun/Băng vải/Bông
- Băng dính và kéo
- Nẹp

Không bắt buộc

- Các đoạn video/hình ảnh về sơ cấp cứu
- Tài liệu giảng dạy lý thuyết

Chuẩn bị :

- Mời các chuyên gia về sơ cấp cứu để tập huấn cho giáo viên/học sinh, trừ khi trong trường đã có cán bộ y tế đủ trình độ.
- Chuẩn bị tài liệu và những vật dụng cần thiết (Các đoạn phim, hình ảnh và sách vở...) nếu có

Ghi chú và nhận xét :

- Giáo viên phải được tập huấn kỹ trước khi hướng dẫn học sinh thực hành. Nếu giáo viên không đủ trình độ hướng dẫn thì phần thực hành sẽ không dễ thực hiện và không an toàn.
- Đối với học sinh ở độ tuổi còn nhỏ (lớp 1-3), phần lý thuyết và thực hành có thể hơi khó với các em, nhưng có thể xem đây là một bước đầu tiên giới thiệu về sơ cấp cứu nhằm giúp các em học tốt hơn khi đã lên cấp hai, cấp ba.

Tài liệu tham khảo :

- Tài liệu I: Thực hành sơ cấp cứu

Ví dụ về cách tổ chức chương trình

Giới thiệu và bài giảng (30 phút)

(Do giáo viên hoặc chuyên gia y tế đảm nhận)

- Giới thiệu về tiến trình thực hiện sơ cứu. Có thể giới thiệu các nội dung như:
 - ◇ Ép tim và hô hấp nhân tạo;
 - ◇ Sơ cứu gãy xương;
 - ◇ Băng một số vết thương (trên cánh tay, trên đầu...).

Hướng dẫn và thực hành (60 - 90 phút)

(Do giáo viên hoặc chuyên gia y tế đảm nhận)

- Làm mẫu các hoạt động sơ cứu cho học sinh xem.
- Yêu cầu học sinh thực hành dưới sự giám sát của chuyên gia.

Đánh giá (5 phút)

- Giáo viên hay chuyên gia y tế nhận xét đánh giá về phần thực hành của học sinh và đưa ra các nhận xét.

Tổng kết (5 phút)

- Cùng với học sinh tổng kết lại bài học.

Hoạt động ở trường tiểu học

Trường Tiểu học Phan Đăng Lưu

Các giáo viên của trường dựa vào tài liệu tập huấn sơ cấp cứu đã được nhận từ hội thảo tập huấn dành cho giáo viên để hướng dẫn cho học sinh thực hành hô hấp nhân tạo và ép tim, cách băng bó vết thương cho người bị gãy xương. Với sự tư vấn và giám sát của cán bộ y tế, các em học sinh của trường đã thực hành làm sơ cấp cứu.

Hoạt động ở trường THCS

Trường THCS Lê Thánh Tôn

Giáo viên của trường đã hướng dẫn học sinh thực hành sơ cấp cứu trong hai đợt. Lần đầu tiên, vì còn chưa đủ kinh nghiệm, kiến thức và sự tin tin nên giáo viên trường Lê Thánh Tôn cần sự hỗ trợ của cán bộ y tế. Nhưng đến lần thứ hai họ đã tự tổ chức hoạt động mà không cần hỗ trợ nào. Ngoài ra, các thầy cô đã trình chiếu một số đoạn video để hỗ trợ cho bài giảng của mình để hiểu hơn cho các em học sinh.

Nguyên tắc chung

- Cấp cứu càng nhanh càng tốt (tốt nhất trong khoảng 3 phút sau khi phát hiện nạn nhân)
- Cấp cứu tại chỗ
- Liên tục cấp cứu

◇ Hô hấp nhân tạo và ép tim

◇ 1 Cấp cứu viên

- 1) Kiểm tra nạn nhân còn tỉnh hay không
- 2) Kiểm tra miệng để lấy dị vật nếu có (Hình (a))
- 3) Nới lỏng quần áo nạn nhân
- 4) Tiến hành ép tim 15 lần (tay duỗi thẳng) (Hình (b))
- 5) Thổi ngạt 2 lần (Hình (c))
- 6) Tiếp tục thực hiện hoạt động 4) và 5) cho đến khi lực lượng y tế đến

◇ 2 cấp cứu viên

- (1 người làm thao tác ép tim, 1 làm hô hấp nhân tạo)
- 1) Kiểm tra nạn nhân còn tỉnh hay không
 - 2) Kiểm tra miệng để lấy dị vật nếu có
 - 3) Nới lỏng quần áo nạn nhân
 - 4) Tiến hành hô hấp nhân tạo 1 lần
 - 5) Ép tim 5 lần
 - 6) Tiếp tục thực hiện hoạt động 4) và 5) cho đến khi lực lượng y tế đến (Hình (d)) minh họa trường hợp có 2 sơ cứu viên)

Hình (a)

Hình (b)

Hình (c)

Hình (d)

Cấp cứu nạn nhân bị gãy xương

◇ Đối với nạn nhân bị gãy xương

- 1) Kiểm tra xương nào bị gãy
- 2) Khi di chuyển nạn nhân hoặc cố gắng nắn lại xương cho thẳng
- 3) Cố định chỗ gãy bằng nẹp (Hình (e))
- 4) Dùng băng thun cố định nẹp, băng phía trên và dưới chỗ gãy và một vài chỗ khác (Hình (f))
- 5) Cần khoảng 3 người để di chuyển nạn nhân (Hình (g))

Hình (e)

Hình (f)

Hình (g)

◇ Băng vết thương ở tay dùng khăn tam giác

Nếu bị gãy tay, thì nhất thiết phải có băng đeo. Gấp một cái khăn hình vuông để làm thành khăn tam giác treo căng tay lên cổ, buộc thêm nút ở khủy tay

◇ Cách băng vết thương ở đầu

1. Rửa vết thương và đặt một miếng gạc lên
2. Băng vòng khóa, sau đó băng ở giữa, rồi tỏa ra hai bên kiểu dẻ quạt cho đến khi phủ hết đỉnh đầu
3. Băng kết thúc và thắt một điểm ở vết thương để giữ áp lực lên đó

◇ Cách cầm máu

1. Nếu có thể, giơ cao tay bị chảy máu. Giơ cao lên quá tim có thể giúp cầm bớt lượng máu chảy ra. Tuy nhiên, trường hợp nghi ngờ có gãy xương thì không được giơ tay cao (hình bên phải)
2. Lấy dị vật ra khỏi vết thương. Tuy nhiên, những dị vật lớn như là miếng kính lớn, con dao... thì không được rút ra nếu không máu sẽ chảy nhiều hơn. Ấn hoặc băng xung quanh vết thương để chắc chắn là dị vật không lún sâu hơn vào vết thương
3. Tỳ vết thương mà ấn mạnh vào một số huyết mạch để cầm máu. Đắp gạc hay bông vải sạch lên vết thương. Dùng tay cầm chặt phía trên.
4. Nếu gạc đã thấm máu thì tiếp tục chồng lên gạc mới và giữ chặt
5. Tiếp tục sơ cứu cho đến khi vết thương cầm máu hoặc có hỗ trợ y tế

◇ Sơ cấp cứu cho điện giật

1. Người cấp cứu cũng nên cẩn thận. Không chạm vào nạn nhân nếu chưa tắt cầu dao điện
2. Nếu không thể tắt nguồn điện, hãy dùng tấm bảng, gỗ hay dây thừng khô để kéo/đẩy nạn nhân ra
3. Kiểm tra phản ứng của nạn nhân
4. Nếu không cần thiết, đừng di chuyển nạn nhân để đề phòng khả năng bị thương ở cổ hoặc đầu
5. Kiểm tra vết bỏng. Phủ khăn sạch lên trên vùng bị bỏng

◇ Cấp cứu vết bỏng

1. Đặt nạn nhân nằm xuống, bảo vệ không để vết bỏng tiếp xúc với đất
2. Hạ nhiệt cho vùng bị bỏng bằng nước lạnh trong khoảng 10 phút. Chú ý không dùng nước đá
3. Nhẹ nhàng cởi bỏ trang sức, đồng hồ... ra khỏi vùng bị bỏng trước khi nó sưng lên
4. Không dùng các loại mỡ, kem... bôi lên da
5. Không làm bẻ các mụn bóng giộp hoặc tác động lên vùng bỏng
6. Đắp khăn vải tiệt trùng hoặc vải sạch không có lông để tránh nhiễm trùng

14. Luyện tập thoát hiểm

Mục đích và kết quả mong đợi

1. Xác định lối thoát hiểm an toàn trong trường học khi có trường hợp khẩn cấp xảy ra
2. Cải thiện kỹ năng thoát hiểm thông qua luyện tập

Tóm tắt chương trình

Học sinh luyện tập thoát hiểm bằng cách giả định có một thiên tai nào đó xảy ra ở trường học

Đối tượng học sinh

Tiểu học 1 - 5

THCS 6 - 9

Thời gian

20— 30 phút

Đồ dùng

Yêu cầu

- Loa phát thanh
- Còi
- Đồng hồ bấm giờ

Không bắt buộc

- Sơ đồ thoát hiểm

Chuẩn bị :

- Xác định tuyến và phương án thoát hiểm, bao gồm:
 - ◇ Loại thiên tai giả định.
Vd: Hỏa hoạn, Động đất, Lũ lụt...
 - ◇ Dấu hiệu bắt đầu sơ tán.
Ví dụ: tiến trống, còi...
 - ◇ Quy định hành lang và cầu thang để tránh nhiều học sinh dồn về sử dụng một cầu thang gây chen lấn và tai nạn.
 - ◇ Địa điểm tập hợp sau khi sơ tán.
Ví dụ: Khoảng không gian mở dưới sân trường.
 - ◇ Cách điểm danh xác định số học sinh và sự an toàn của các em.
 - ◇ Giới hạn thời gian để thoát hiểm, ví dụ: trong 2 phút.

Sơ đồ thoát hiểm

Ghi chú và góp ý :

- Hoạt động luyện tập thoát hiểm có thể được tiến hành trong giờ ra chơi hoặc sau giờ học.
- Các trường nên thực hiện thường xuyên để đảm bảo rằng học sinh có thể sơ tán khi thực sự có trường hợp nguy hiểm.
- Chương trình này có thể kết hợp với “Khảo sát trường học và lập sơ đồ” nhằm xác định tuyến thoát hiểm và phác thảo sơ đồ thoát hiểm.

Ví dụ về các bước giảng dạy

Giới thiệu (5 phút)

- Giải thích cho học sinh hiểu tầm quan trọng của việc hiểu cách thoát hiểm.
- Đưa ra các bằng chứng thực là những sự kiện và con số thương vong do con người không biết cách thoát hiểm.

Trường hợp 1 : Nếu trường học đã có phương án thoát hiểm

- Thông báo cho học sinh biết điểm tập kết, lối thoát hiểm và tiến trình.

Trường hợp II : Nếu trường học chưa có phương án thoát hiểm

- Yêu cầu học sinh khảo sát trường học và thảo luận tuyến thoát hiểm.
- Để học sinh thảo luận tiến trình thoát hiểm.
- Giáo viên và học sinh cùng nhau thực hành.

Luyện tập (10 phút)

- Giáo viên và học sinh luyện tập thoát hiểm
 - 1) Báo động bằng trống hoặc còi.
 - 2) Hướng dẫn học sinh di chuyển theo tuyến nhất định.
 - 3) Tập hợp lại nơi đã thống nhất trước.
 - 4) Kiểm tra số lượng học sinh.
 - 5) Tính giờ (bao nhiêu phút).

Đánh giá (10 phút)

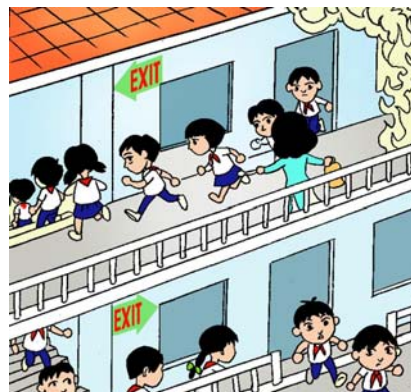
- Giáo viên và học sinh đánh giá hoạt động, ví dụ: căn cứ trên tiêu chí về thời gian, kỹ thuật bảo vệ bản thân....

Tổng kết (5 phút)

- Cùng với học sinh tổng kết lại bài học.

Báo động thoát hiểm

Di tản có trật tự

Điểm tập hợp để kiểm tra

Hoạt động ở trường THCS

THCS Tây Sơn (Việt Nam)

Trong hoạt động “Khảo sát trường học và lập sơ đồ”, giáo viên của trường Tây Sơn đã yêu cầu học sinh vẽ một sơ đồ thoát hiểm trong trường hợp có hỏa hoạn xảy ra. Các em học sinh đã suy nghĩ phương án thoát hiểm ra khỏi trường, lập một sơ đồ và trình bày cho tất cả cùng thảo luận.

Phụ lục

- I. Chơi luyện tập trí nhớ / Chơi đồ xúc xắc
- II. Các hoạt động thể dục thể thao
- III. Đọc báo / Báo cáo viên về giảm nhẹ rủi ro thiên tai
- IV. Kể chuyện bằng hình ảnh
- V. Kiến thức dân gian

I. Trò chơi luyện tập trí nhớ / Đồ xúc xắc

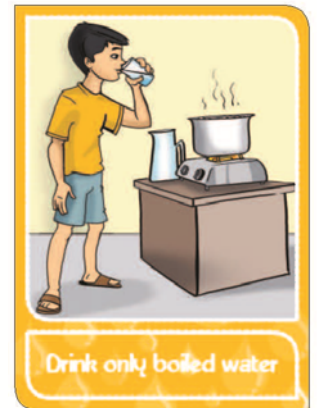
Tóm tắt

Học sinh chơi các trò chơi có nội dung giáo dục về thiên tai và các ảnh hưởng do thiên tai gây ra

Ví dụ trò chơi luyện tập trí nhớ

Tổ chức Safer World Communications và SEEDS đã phát triển một trò chơi học về các lời khuyên trong hoàn cảnh có thiên tai xảy ra như lũ lụt, động đất, hỏa hoạn. Trò chơi có tên là “Ngân hàng trí nhớ”.

1. Có tối đa 4 người chơi.
2. 24 lá bài được trộn lẫn và đặt úp xuống bàn.
3. Một người chơi nhặt 2 tấm bất kỳ, đọc to thông điệp ghi trong đó và cho mọi người cùng xem.
4. Nếu 2 tấm đó không chứa cùng một thông điệp thì người chơi phải đặt xuống lại vị trí cũ.
5. Nếu 2 tấm chứa cùng một thông điệp, người chơi được 10 điểm và 2 tấm đó bị loại ra ngoài.
6. Trò chơi cứ tiếp tục như vậy.
7. Người chơi có số điểm lớn nhất là người thắng cuộc.

Ví dụ về thông điệp liên quan đến “Lụt”

Ví dụ trò chơi ném xúc xắc bằng

Trò chơi Ném xúc xắc

Thẻ nguồn lợi và thẻ thiên tai

Điểm và xúc xắc

Tổ chức Safer World Communications và SEEDS phát triển trò chơi “Chơi an toàn”.

1. Có tối đa 4 người chơi.
2. Mỗi người chơi có ban đầu 8000 điểm.
3. Ném xúc xắc, và di chuyển theo số điểm có được.
4. Đọc câu ghi trong ô người chơi ném tới và làm theo hướng dẫn trong đó. Nếu ô trúng chỉ tới thiên tai, làm theo hướng dẫn và số điểm của bạn sẽ bị trừ.
5. Người chơi tiếp bắt đầu.
6. Trên đường tới đích, người chơi có thể nhận được thẻ “nguồn lợi” giúp giảm nhẹ rủi ro thiên tai. Nhưng người chỉ chỉ được sử dụng thẻ này một lần.
7. Người cao điểm nhất là người thắng cuộc.

Các bước đi

II. Các hoạt động thể dục thể thao

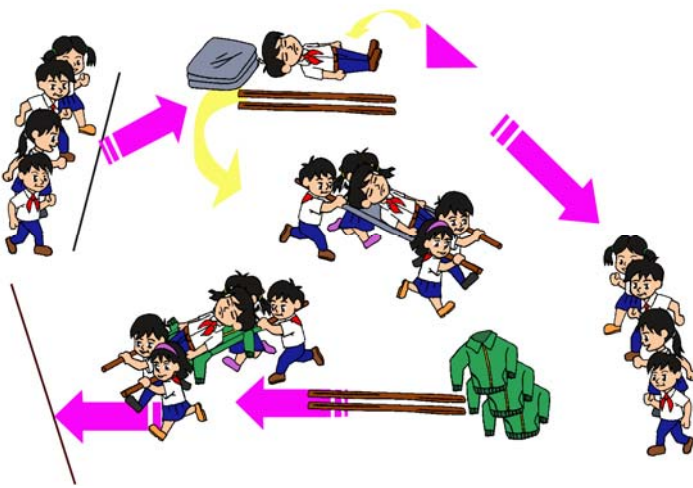
Tóm tắt hoạt động

Học sinh sẽ chơi các trò chơi có nội dung liên quan tới kỹ năng đối phó với thiên tai

Ví dụ

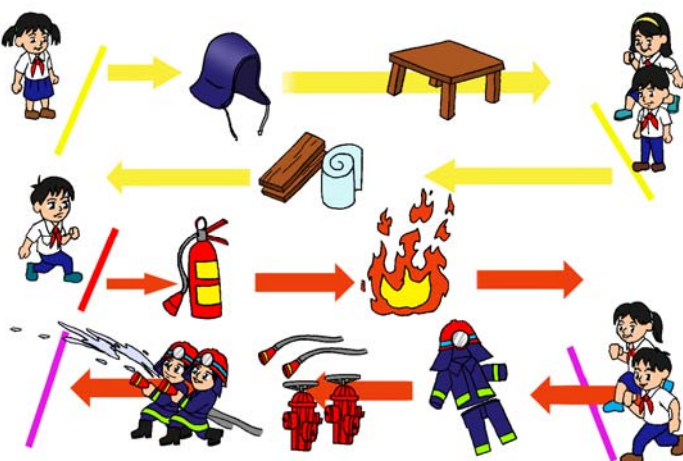
Tổ chức hoạt động thể dục thể thao bao gồm các trò chơi cho học sinh. Sau đây là miêu tả hai hoạt động có thể được tổ chức trong đại hội thể dục thể thao, tiến hành dưới sự phối hợp của trường học và các cộng đồng lân cận.

Làm cáng tự tạo

Bằng cách sử dụng chăn và ống tre, một cái cáng được dễ dàng tạo ra. Sau khi tiến hành sơ cấp cứu, học sinh cho nạn nhân lên cáng và khiêng đi. 4 em khác có thể sử dụng áo và ống tre để làm cáng khiêng nạn nhân. Mỗi đội gồm 4 em nam và 4 em nữ tiến hành trò chơi. Có thể chia thành hai đội để thi đua nhau về thời gian.

(Nguồn: Thành phố Himeji 'Mamorin PIC': <http://www.city.himeji.lg.jp/syoubou/plaza/undoukai/events/index.html>)

Người chơi thực hiện nhiều hành động khác nhau như đội mũ bảo hiểm, chui gầm bàn, thực hiện sơ cứu, dập lửa, mang trang phục của lính cứu hỏa và vác ống nước chạy. Các đội cạnh tranh với nhau để phân thắng bại.

(Nguồn: Thành phố Himeji 'Mamorin PIC': <http://www.city.himeji.lg.jp/syoubou/plaza/undoukai/events/index.html>)

III. Đọc báo / Báo cáo viên về giảm nhẹ rủi ro thiên tai

Tóm tắt chương trình

Học sinh đọc các bài báo liên qua đến thảm họa thiên tai

Ví dụ về chương trình đọc báo

Đọc báo (Indonesia)

Lắng nghe radio và xem tivi là những hoạt động thu hút đối với trẻ em. Nếu người đọc tin là chính các em và các bản tin có nội dung về thiên tai thì chúng ta có thể thấy được sự dễ dàng để lồng ghép nội dung giảm nhẹ thiên tai vào giáo dục. Chương trình này có thể được tổ chức dưới nhiều hình thức sôi động khác nhau để thu hút sự quan tâm của học sinh. Giáo viên trường tiểu học Rojoniten ở Sanden, trong giờ học Xã hội đã yêu cầu học sinh tìm hiểu về những vùng dễ bị ảnh hưởng bởi thiên tai ở Indonesia.

(Photos by SEEDS Asia)

Ví dụ về tổ chức chương trình

Giới thiệu (5 phút)

- Giải thích mục tiêu và cách tổ chức hoạt động.

Đọc báo (40 phút)

Lựa chọn 1: Học sinh đọc báo và trình bày với tư cách như là nhà báo.

- Một học sinh đọc bản tin như một phát thanh viên.
- Sử dụng nhiều dạng tin tức khác nhau, và đưa ra các câu hỏi về loại thiên tai, thời gian xảy ra và địa điểm, nạn nhân, thiệt hại... dựa trên nội dung của bản tin.
- Chia học sinh thành các nhóm và phát cho các nhóm bản tin mẫu để thực hành đọc tin.
- Yêu cầu một học sinh đọc tin, những học sinh khác lắng nghe và chú ý đến các thông tin chứa đựng trong đó.

Lựa chọn 2: Học sinh phát biểu cảm tưởng về một bài báo/bản tin.

- Yêu cầu học sinh đọc một bài báo về thiên tai.
- Những học sinh khác bày tỏ cảm tưởng và suy nghĩ về nội dung bài báo hay bản tin đó.

Đánh giá (5 phút)

- Đánh giá nhận xét về các hoạt động, phân trình bày của học sinh và tổng kết bài học.

Tổng kết (5 phút)

- Tổng kết bài học.

IV. Kể chuyện bằng tranh

Tóm tắt chương trình

Học sinh kể những câu chuyện bằng tranh để truyền tải thông điệp liên quan tới thiên tai tới khán giả.

Kể chuyện bằng tranh là gì, và có sự liên quan gì tới giảm nhẹ rủi ro thiên tai?

Kể chuyện bằng tranh là một hình thức giáo dục có tính giải trí mà người kể sử dụng một bộ hình ảnh để minh họa cho câu chuyện của mình. Người kể lật từng trang hình ảnh trong khi kể chuyện.

Thông thường mọi người không quen với những câu chuyện về thiên tai. Cách sử dụng hình ảnh minh họa sẽ giúp học sinh dễ dàng hiểu câu chuyện hơn. Một số giáo viên ở Nhật Bản đã phát triển những câu chuyện về thiên tai trong quá khứ và chia sẻ với học sinh nhằm nâng cao nhận thức của các em về giảm nhẹ rủi ro thiên tai.

Ví dụ ở Nhật Bản
(Nguồn: DRR study net)

Ví dụ Kể chuyện bằng tranh

Cứu cả một ngôi làng (Inamura no hi)

Đây là một câu chuyện về ngài Goryo Hamaguchi, người đã cứu cả một ngôi làng khỏi sóng thần vào giữa thế kỷ 19 ở Nhật Bản. Sau trận động đất, Ông đốt rơm trên cánh đồng lúa để thu hút sự chú ý của dân làng và đưa mọi người lên địa điểm cao an toàn. Hành động của ông đã cứu sống tính mạng của hàng ngàn người khi cơn sóng thần phá hủy nhà cửa của họ. Sau đó, Goryo đầu tư để xây dựng đê bao dọc bờ biển và trồng cây nhằm mục đích giảm nhẹ rủi ro do sóng thần. Đây là một câu chuyện nổi tiếng về quản lý thiên tai ở Nhật Bản.

Sau đây là nội dung và hình ảnh minh họa cho câu chuyện.

Nguồn: Nobuo Sakurai và Shiro Fujimoto, "Sóng thần đang tới! Đùng dập tắt ngọn lửa", Chính sửa và xuất bản bởi Viện nghiên cứu thiên tai thành thị, giám sát bởi Văn phòng Nội các về thiên tai, chính phủ Nhật Bản, 2005)

1 Sóng thần đang tới! Đùng dập tắt ngọn lửa(Inamurano-hi)!"

Đây là câu chuyện về một ngôi làng ở gần biển Nhật Bản.

Hơn 100 năm trước đây, vào một tối đầu tháng 11.

Dân làng đã gặt lúa xong và rơm rạ chất đầy trên cánh đồng.

"Năm nay là một năm mùa màng bội thu. Tuyệt thật!" Dân làng rất hạnh phúc.

Sau khi thu hoạch xong, người dân thu gom rơm rạ và chất thành đồng gọi là "đụn rơm".

Dân làng đang chuẩn bị cho mùa đông.

2

Mặt đất bỗng rung nứt nẻ, nhà cửa bị lắc lư.

- Rung bên trên, bên dưới, lắc bên trái, bên phải -

Người dân 1: "Ôi trời ơi động đất, một trận động đất lớn!!"

Dân làng tóe chạy ra khỏi nhà.

Trẻ em 1: "Kyaaaaa" (la hét)

Trẻ em 2: "Con sợ quá!!" Trẻ em bám sát vào cha mẹ mình.

Các tường nhà đổ sập xuống và bụi bay nhiều như khói.

3

Hamaguchi—vị trưởng làng đáng kính cũng chạy ra khỏi nhà cùng với gia đình mình.
Hamaguchi: "Gia đình tôi sống sót cả, nhưng còn dân làng... Mọi người có an toàn cả không?"

Mây trắng và mây đen trộn lẫn với nhau một cách rất bất thường. Sấm chớp dữ dội.
Bỗng dưng có tiếng gì như tiếng bom nổ ở ngoài bờ biển..

"Tình huống có thể còn xấu hơn...."

Hamaguchi nói với gia đình "Trèo ngay lên đỉnh đồi!"

Minh ông trở ngược vào nhà.

4

Vợ ông hỏi "Chàng định làm gì thế?" Ông trả lời bằng cách cầm một khúc củi đang cháy dở.

Hamaguchi: "Đó là sóng thần, nó sẽ tới sớm.

Không còn đủ thời gian để thông báo tới từng người làng một.

Vì thế tôi cần đốt cháy các đụn rơm để cảnh báo họ."

5

Hamaguchi chạy ra cánh đồng và châm lửa lên các đụn rơm

Rơm khô bắt lửa rất nhanh chóng.

Cứ như thế, từng đống rơm này qua đống khác... Ông tiếp tục đốt

Ông hi vọng mọi người sẽ chạy tới đây.

Mục đích của ông là thu hút dân làng tới đây rồi đưa họ lên đồi cao.

6

Dân làng 1: "Có lửa cháy ở nhà trưởng làng!!"

Dân làng 2: "Sẽ là vấn đề nếu có chuyện không hay xảy ra với trưởng làng!"

Dân làng 3: "Hãy cùng nhau tới dập lửa đi!!"

Dân làng chạy tới.

Mọi người dự định tới để dập lửa.

Các thanh niên gọi : "Trưởng làng ơi!!"

7

Thanh niên là những người chạy tới trước nhất

Họ cố gắng dập lửa nhưng Hamaguchi ngăn lại.

Hamaguchi: "Đừng dập lửa trên các đống rơm!! "

Thanh niên "Tại sao thế, thưa trưởng làng?"

Hamaguchi: "Đó là sóng thần, sóng thần đang tới.

Tôi làm thế để thu hút mọi người tới.

Sau đó chúng ta cần chạy lên đỉnh đồi ngay!"

Thanh niên: "Chúng tôi hiểu rồi!"

Nhờ vậy dân làng di tản tới nơi an toàn

Hamaguchi: "Nhìn kia!!"

8

Hamaguchi chỉ tay ra phía biển.

Dân làng: "Cái gì vậy!?"

Dân làng thấy một khung cảnh hết sức khủng khiếp

Ngoài bờ biển tối đen, và một cơn sóng lớn đang dâng cao và chuẩn bị đổ ập vào làng.

Dân làng: "Sóng thần!!"

Dân làng: "Sóng thần đang tới!!"

9

Mọi người rất sợ hãi.

Ngôi làng đang bị nhấn chìm trong sóng thần.

Mọi thứ đều bị dòng nước cuốn trôi và biến mất ngay trước mắt họ.

(Dừng lại một chút)

Dân làng nhận ra rằng chỉ ít phút trước đây họ không hề biết là có sóng thần.

"Khung cảnh thật kinh hoàng..." từng đợt sóng liên tiếp tấn công vào làng.

10

Dân làng sắp hàng quỳ xuống trước mặt ông Hamaguchi.

Một người nói: "Nhờ sự cảnh báo của ngài mà chúng tôi còn giữ được mạng sống"

Người thứ 2 nói: "Cảm ơn ngài rất nhiều."

Hamaguchi cũng cúi đầu lại và nói: "Dòng họ Hamaguchi truyền lại rằng sau động đất gần bờ biển thường xảy ra sóng thần. Tôi được tổ tiên dặn dò như thế."

11

Hamaguchi dẫn những thanh niên tới ngôi làng bên cạnh để vay mượn gạo.

Phụ nữ nấu cơm.

Hamaguchi: "Cùng nhau ăn uống và chúc mừng nào."

Hamaguchi phân phát tới mọi người dân trong làng.

12

Mặc dù còn sợ hãi, nhưng dân làng đã dựng những ngôi lều tạm ngay trên ngôi làng đã bị phá hủy của mình.

Họ bắt đầu gây dựng lại cuộc sống

Tuy nhiên, nhiều người đã trắng tay sau trận sóng thần, họ nói với Hamaguchi.

Dân làng 1: "Tôi không thể sống trong làng này nữa. Tôi phải đi nơi khác kiếm ăn"

Một người khác thì đầm đìa nước mắt.

Dân làng 2: "Tôi sợ sóng thần lắm. Nó có thể tới lần nữa. Tôi muốn chuyển tới nơi an toàn hơn."

13

Hamaguchi nhìn đăm đăm và bờ biển, một bãi biển đẹp.

Hamaguchi: "Chúng ta cần xây đê để tránh sóng thần. Nếu mọi người đồng ý tham gia xây dựng, tôi sẽ tìm cách xoay xở. Làng của ta sẽ được phục hồi."

Gia đình Hamaguchi sản xuất nước tương và đang kinh doanh thành công ở thủ đô.

"Mặc dù sẽ tốn rất nhiều tiền nếu tôi trả công cho từng lao động và chi phí xây dựng, nhưng tôi sẽ không bỏ cuộc." Ông tự hứa với bản thân mình.

14

Không lâu sau, công trình bắt đầu xây dựng.

Khi Hamaguchi xem xét lại các ghi chép, ông thấy rằng trong 500 năm qua thì cứ khoảng 100 năm dân làng lại bị ảnh hưởng bởi sóng thần.

Suy ngẫm lại những trận sóng thần cũ và trận vừa xảy ra, Hamaguchi tự thiết kế một con đê để chặn dòng nước. Ông hướng dẫn dân làng xây dựng. Họ cùng nhau làm việc rất tốt.

Dân làng 1: "Hãy cùng nhau đóng góp để bảo vệ làng ta"

Dân làng 2: "Phụ nữ và đàn ông. Hãy cùng nhau làm việc vì lợi ích của chính mình. Thật tuyệt"

Dân làng 3: "Nếu ai bận việc làm đồng thì có thể nghỉ vài ngày"

Dân làng 4: "Không gì có thể có ý nghĩa hơn làm công việc này"

15

Sau 4 năm xây dựng với bao nhiêu công sức và chi phí từ dân làng, một con đê ngăn nước đã được xây dựng thành công. Ngoài ra, rất nhiều cây thông được đưa từ trên núi xuống trồng gần bờ biển.

Sau 92 năm kể từ sự kiện sóng thần này, đúng như dự đoán, một trận sóng thần khác đã xảy ra. Tuy nhiên, con đê đã bảo vệ thành công ngôi làng khỏi thiên tai.

16

Tại con đê này, hàng năm vào tháng 11 người dân lại kỷ niệm chiến thắng sóng thần.

Trẻ em mang cát tới đê và nguyện cầu cho sự an toàn.

Trẻ em 1: "Chúng ta không bao giờ quên câu chuyện đốt rơm để báo hiệu."

Trẻ em 2: "Chúng ta biết ơn tổ tiên đã xây dựng con đê này để bảo vệ làng."

Trẻ em 3: "Chúng ta cùng nhau bảo vệ làng"

Mọi người cùng nhau hồi tưởng lại cuộc chiến chống thiên tai.

- Hết -

V. Kiến thức dân gian

Kiến thức và kinh nghiệm dân gian được truyền từ thế hệ này sang thế hệ khác.

Những loại thiên tai tự nhiên như hạn hán, bão, lụt đều có liên quan tới “Mưa”. Vì thế kiến thức về dự báo mưa có thể giúp con người giảm nhẹ rủi ro. Ví dụ sau đây đề cập đến kinh nghiệm dự báo thời tiết của người dân ở tỉnh Ninh Thuận, Việt Nam và cách họ vận dụng những thông tin đó vào sản xuất nông nghiệp.

“Trăng quầng thì hạn Trăng tán trời mưa.”

Đó là câu tục ngữ lưu truyền bao đời nay. Nông dân ở xã An Hội, huyện Ninh Phước, tỉnh Ninh Thuận có truyền thống làm nông nghiệp, bởi vậy dự báo thời tiết đóng vai trò rất quan trọng trong đời sống của họ. Bằng cách quan sát tự nhiên và côn trùng, con người có thể đoán biết được thời tiết để từ đó có những chuẩn bị và đối phó kịp thời.

Trái: trăng quầng;

Phải: Trăng tán

(Nguồn: http://www8.ttvno1.com/forum/f_533/862476.tvn)

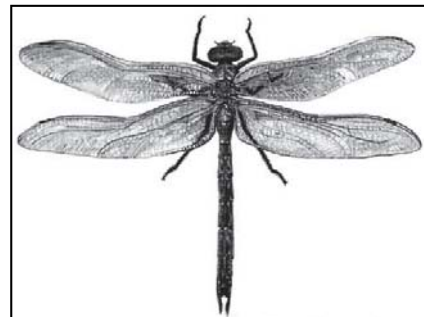
“Quầng” có nghĩa như một vương miện tròn, còn “tán” nghĩa là cái nhẵn. Trăng tán là dấu hiệu nhận biết cho hiện tượng thời tiết nhiều mây hoặc mưa. Khi mây ti (mây ở tầng cao do vô vàn tinh thể băng li ti tạo thành) và mây cao tầng được hình thành do mặt phân cách khối khí nóng lạnh đi lên cách xa mặt đất, khi có ánh sáng chiếu qua các tầng mây này sẽ tạo nên quầng.

Từ bao đời này, nhờ quan sát các hiện tượng tự nhiên, cha ông ta đã đúc kết được những kinh nghiệm làm cơ sở dự báo thời tiết. Những thông tin này được sử dụng nhằm đối phó với thiên tai.

“Chuồn chuồn bay thấp thì mưa Bay cao thì nắng Bay vừa thì râm”

Nông dân ta đã đúc kết lại rằng nếu chuồn chuồn bay thấp hơn độ cao khoảng 80 cm thì trời sẽ mưa. Dựa vào đó, bà con chuẩn bị đất và hạt giống để bắt đầu một mùa gieo trồng mới.

Nhờ kinh nghiệm này, những người nông dân quyết định được thời gian gieo hạt và trồng cây cũng như lên lịch thời vụ hợp lý.

Chuồn chuồn

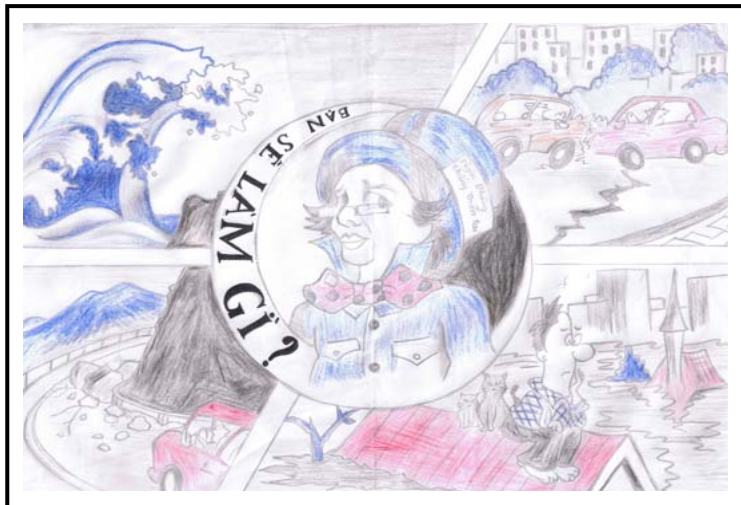
Nguồn: <http://www.scientificillustrator.com/illustration/insect>

Nguồn thông tin: Nguyen Ngoc Huy, and Rajib Shaw, “Weather Forecasting through Indigenous Knowledge for Crop Cultivation in the Drought Prone Area of Vietnam”, in “Indigenous Knowledge for Disaster Risk Reduction” 2008.

Ngoài ra, người dân Việt Nam cũng có thêm những kinh nghiệm và đúc kết khác dựa vào sự quan sát bầu trời hay hoạt động của động vật

- ◇ Trời trong xanh nhưng oi bức không có gió trong nhiều ngày, bỗng nhiên có nhiều mây đen ở phía chân trời. Sẽ có bão đến từ hướng đó.
- ◇ Xuất hiện nhiều đám mây có hình dáng như vẩy con tê tê chuyển động từ phía đông sang phía tây vào sáng sớm. Sẽ có bão trong vài ngày tới.
- ◇ Kiến mang trứng chạy, có khả năng có bão trong vài ngày sắp tới.

Ghi chú

Tranh minh họa của Bùi Bá Hân

Về tổ chức SEEDS Asia

SEEDS Asia là một tổ chức phi lợi nhuận hoạt động với mục đích giúp đỡ những cộng đồng dễ bị tổn thương có khả năng phục hồi nhanh hơn sau thiên tai. SEEDS Asia có phương pháp tiếp cận dựa vào thực tế địa phương nhằm tăng cường sức mạnh cho cộng đồng bằng cách gia tăng nhận thức, tập huấn và thực hành, chia sẻ kiến thức và kinh nghiệm và đẩy mạnh mối liên kết giữa các bên có liên quan để ngăn ngừa những thiệt hại về con người và vật chất.

Hướng tới xây dựng những cộng đồng an toàn hơn, SEEDS Asia áp dụng phương pháp tiếp cận tổng hợp và liên kết trong quản lý thiên tai và bảo vệ môi trường vì an ninh con người, để đảm bảo sự an toàn cho các cộng đồng ở khu vực châu Á Thái Bình Dương. Đăng ký như một tổ chức phi lợi nhuận ở cả Ấn Độ và Nhật Bản, các thành viên của tổ chức SEEDS Asia có nhiều chuyên môn khác nhau để cùng nhau hỗ trợ quản lý thiên tai dựa vào cộng đồng.

SEEDS Asia (Kobe, Nhật Bản) được thành lập chính thức vào tháng 9/2006, và đã mở rộng hoạt động ở khu vực châu Á Thái Bình Dương nhằm khai triển khái niệm về sự phối hợp giữa quản lý môi trường và giảm nhẹ rủi ro thiên tai cũng như tiếp bước những gì mà tổ chức liên đới SEEDS Ấn Độ đã khơi nguồn giúp chúng tôi tiếp cận với những cộng đồng dễ bị tổn thương trong khu vực.

Để biết thêm thông tin vui lòng truy cập
www.seedsasia.org

Về Đại học Bách khoa Đà Nẵng (Da Nang University of Technology: DUT)

Trường Đại học Bách khoa - Đại học Đà Nẵng được thành lập năm 1975 và chính thức mang tên Trường Đại học Bách Khoa Đà Nẵng từ năm 1976. Đây là một trong ba Đại học Bách Khoa của Việt Nam và là trường đại học kỹ thuật – công nghệ duy nhất tại khu vực miền Trung và Tây Nguyên. Trường có ba nhiệm vụ chính là: đào tạo kỹ sư, cử nhân sư phạm, thạc sĩ và tiến sĩ các chuyên ngành kỹ thuật công nghệ; nghiên cứu khoa học; và chuyển giao công nghệ cho các đơn vị đóng trên địa bàn thành phố Đà Nẵng, các tỉnh miền Trung – Tây Nguyên và cả nước.

Trải qua chặng đường hơn 35 năm xây dựng và phát triển, trường Đại học Bách khoa đã vinh dự được Đảng và Nhà nước trao tặng nhiều Huân chương, Huy chương (trong đó cao nhất là Huân chương Lao động Hạng nhất vào năm 2005) và nhiều Bằng khen của Chính phủ, Bộ, và Thành phố Đà Nẵng.

Bằng những chủ trương, biện pháp đồng bộ, thiết thực, đổi mới mục tiêu chương trình đào tạo theo phương châm cơ bản - hiện đại và thực tiễn trường Đại học Bách khoa đang phấn đấu trở thành trung tâm đào tạo, nghiên cứu khoa học và công nghệ có chất lượng cao, trong đó một số chuyên ngành đạt đẳng cấp quốc tế.

Để biết thêm thông tin vui lòng truy cập
www.dut.edu.vn/

Minh họa bởi
Đình Quốc Minh

Hình ảnh
Văn phòng SEEDS Asia tại Đà Nẵng
Ban chỉ huy phòng chống lụt bão và
tìm kiếm cứu hộ Đà Nẵng

SEEDS Asia
2-11-21-401 Okamoto,
Higashi Nada-ku, Kobe 6580072 Nhật Bản
TEL: +81 78-766-9412
FAX: +81 78-766-9413
Email: rep@seedsasia.org